

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantivm**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Tractatus II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

captivorum gemitus, necessitates peregrinorum, per nomen tuum sanctissimum, & per merita inopiam debiliū, desperationes languentia sacratissima, o Domine Iesu, qui cum Patrum, defectus senum, supitia juvenum, vota tre & Spiritu sancto vivis & regnas in secula seculorum & lamenta viduatum. Hoc rogamus, colorum.

TRACTATUS II.

DE FESTIS DOMINI

SABBAOTH.

DE ASCENSIONE DOMINI.

Elevatis manibus benedixit eis, & ferebatur in Caelum, Luc. 28.

Leet. 7. triplicita

N Ascensione Domini pleaque digna sunt atque consideratione, quia mysteris plena, & ad pietatem extimulidam idonea. Cū vero de hoc Ascensionis mysterio multa tradiderimus in Horto Pastorum, explicantes articulum

sexrum Symboli Apostolici: *Ascendit ad Caelum, sedet ad dexteram Patris*, pauca hic subiiciemus, & de tribus potissimum differemus. 1. De qualitate ascendentis. 2. De rebus ascensionis. 3. De modo elevationis & benedictionis.

PARS PRIMA.

De qualitate ascendentis.

Rex & Propheta David, ut notat quilibet Christi ascendentis, introducit Angelos cum admittatque interrogantes, quis ille qui jubet sibi referri *Formas aeternales & aeternales*, quas ingredi vult cum triumpho: *Assolve portas Principes nostras, & elevamini: Rex gloria: & introibit Rex gloria: Quis est iste Rex gloria?* Certè Angelorum Hierarchie (pro quibus inducitur interrogatio) non ignorabant Christum esse Regem civitatis suae, Caputque non solum hominum, sed etiam Angelorum: tamen indicatur per interrogationem, istam, non fieri sine totius naturae admiratione, quod terrenum corpus supra omnes caelestes spiritus cum imperio & potestate ascendat, quodque admirabili modo exaltetur terra supra Caelum, homo supra Angelum, pulvis usque ad Deitatis solum. Interim, ut esset admiratio, describitur virtus & potestates Regis adeo sublimiter ascendentis, que, quia Rex est gloria, ideo graditur in multitudine virtutis suae, firmus in sola sua: Et vocaturque Rex gloria, Rex fortis & potens in praesentibus, & Dominus virtutum: Auairationem horum titulum.

Titulus ascendentis Christi.

1. Quia fortis fuit & potens in praesentibus, id est in saeculo, sed etiam in futuro. 2. Quia Rex gloria est, ideo nemini illi datum est imperium & potestas, ideo eam quibus voluerit honorare, sic sedebit in throno gloriae, cum ipso quem voluerit secum ducere. Denique, quia Rex est gloria, ideo graditur in multitudine virtutis suae, firmus in sola sua: Et vocaturque Rex gloria, Rex fortis & potens in praesentibus, & Dominus virtutum: Auairationem horum titulum.

Subilicet.

Tribulent ergo omnes filij adoptionis in die qua primogenitus Dei Filius glorie caelestis accipit caelo empyreo, ipse tamquam Rex illis super possessionem, non solum pro se, sed & pro ipsius. Non vult Primogenitus in multis fratribus adire hereditatem sine aliis fratribus & coheredibus a Patre sibi commendatis. Ascendo, inquit, ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum. Non vult Pastor esse sine ovibus suo caractere sigillatis. Non vult Dux esse sine militibus. Non vult caput esse sine membris. Si ergo sumus membra eius per ipsius spiritum inhabitantem in nobis, si sumus cohortis eius milites. Duci nostro fideles, si sumus discipuli caelestis Magistri amantes, si sumus oves eius sigillo signatae, eiusque vestigia sequentes, si denique sumus fratres ipsius per charitatem & unionem, tandem erimus gloriae eiusdem participes, eiusdem hereditatis contores. Ascendit Rex noster ante nos, ut nobis pendat iter, & ut loquatur Apostolus: *Iniitavit nobis viam novam Deum nique, Haber in manibus suis lucem, ut annuntiet de via amico suo, & quod possessio eius sit, & quod ad eam ascendere possit.*

Dicamus itaque cum Propheta congratulantes nobis in eius Ascensione *Notas mihi fecisti vias vitae, adimplebis me laetitia cum vultu tuo, delicta carnis in dextera tua usque in finem.* Nempe, inter prore & Ambrosio serm. 74. ignota erat ante Christi via vitae: *Quia nullus adhuc resurgens vel ascensurus erat temeraria vestigio, at ubi Dominus resurrexit & ascendit, nota facta solo astrata est plurimorum.* Sic merito dicit ipse Patri: *Notas mihi fecisti vias vitae in resurrectione scilicet, dum post mortem ab inferis redeo ad superos.* Sic merito & nos illi dicimus: *Notas mihi fecisti vias vitae, quia nobis semitam manifestasti ad vitam, & iter quo pervenitur ad salutem & gloriam.*

Dicamus denique Christo Domino congratulantes in eius Ascensione, dum elevatur propria virtute super omnes caelos tamquam Rex glorie: *Te solus altissimus super omnes terram, nimis exaltatus es super omnes Deos.* Qui adeo profunde descendit, ut non possit ulterius; adeo sublimiter ascendit hodie, ut non possit sublimius. Rex gloriae est adoratus, dumque illud innouit:

Vide quo spatio caelum separatur a terra, ima terra quanto ab inferis abest, & ipsum caelum quanto ab altiore caelo separatur, & de altiore caelo ad angelos quantum spatium est, & superiores orationes, ad ipsam quoque Dominicam sedem. Super haec omnia elevata est in Christo natura nostra. Altissimus ergo est ipse non solum super omnem terram, sed & super omnes caelos: & quidem, ut multis placet Theologis, etiam super caelum empyreum, ita ut pedibus insisteret convexa superficie caeli empyrei, in spatio illo inani quod super caelum est eminentis. Ipse enim tamquam universi Dominus universo eminet, & super illud etiam in spatio illis vacuis gloriam & do-

minium suum ostendit. Atque cum Beati sunt in caelo empyreo, ipse tamquam Rex illis super miner in throno regio supra caelum, coram se caelum habens quasi aulam suam regiam quam districte est sublimi conspici sibi subiectam. Exaltatus quoque hodie est super omnes Deos, non solum quia elevatus est super omnes Angelos & omnes Sanctos, qui dicuntur quandoque in sacris litteris ob quandam divinitatis participationem, sed quia ascendit, ut sua Maiestate, Divinitate adimpleret omnia, & possessionem cepit in omnibus locis, Deus & Dominus universorum agnoscere volens ab omnibus, su-

gans falsos Deos, & eorum potestatem ostendens inanem. Ipse se Deum ostendit in inferis, ibi possessionem capiens, ibi captivorum viacula dissolvens, ibi triumphum duceus contumibiles tartareas potestates. Sic excludit Plutonaem, liter tartareas potestates. Sic excludit Neptunum, Aeolum, & similes, qui tamquam putabantur habere potestatem super mare & ventos, ut eos possent laxare vel comprimere. At hodie ascendens, possit totius aeris colorumque omnium, ut plena sit possessio, in imo, in summo, in medio, dum in his omnibus virtutem suam & potestatem manifestavit.

Sic excludit Iovem de caelis, omnesque alios qui ut Dii dicebantur caelo vel aeri praesidere. Itaque exaltatus est nimis super omnes Deos; hoc est, perfectissimè fuit magnificatus super illos, dum ab omnibus creaturis agnitus est, ut Dominus, dum ab omni choro Angelorum tamquam Rex gloriae est adoratus, dumque illud innouit:

Omnis Dii gentium dementia: Hoc est quod dicit Bernardus. Exaltare Domine in virtute tua; Rege te terra maris & in superiorum Dominum probasti, jam ascendis per medium aëris super omnes caelos. Ex tunc probabitur quia Dominus universorum tu es, quia omnia in omnibus adimplevis. Tam tibi profecto debebitur, ut in nomine tuo omne tam, sed & super: ut genua flectatur caelestium terrestrium & infernorum, & omnia lingua confiteatur, quia tu es in gloria & dextera Dei Patris.

Tu es, & dolorosa in horrore, paucos Christus elegit: nunc autem Ascensionis suae in caelum plurimos testes vult. Nec elegit solum Apostolos, quos

Rom. 8.

Mat. 20.

Heb. 10.

Heb. 16.

Psalm. 96.

Chrysostomus de Ascens.

Psalm. 96. Sermon de Ascens.

PARS III. De testibus Ascensionis.

qui precipuorum mysteriorum fuere per specialem eius gratiam concij, sed etiam discipulos numero fere centum viginti. Hos vero discipulos per mediam urbem Iudeis videntibus & frementibus (sed vi divina attonitis & stupefactis) deducit usque ad montem Oliveti, ac rite in termino diversis versus adiacentem Bethaniam, ut Magdalenæ & Marthæ, simulque Lazaro valediceret, eosque secum duceret admirabilis & Fideles eis succedentes hæc vestigia magnæ de luce Ascensionis testes, pie nonnulli meditantur, & ex Luca cap. 24. colligitur. In monte igitur Oliveti (in quo voluit triumphum gloriæ accedendo inchoare, quia ibi Passiois eius humilitatis primordia cepit) valedixit omnibus suis, suavissimæque amoris quo eos diligebat in finem ibi viscera patuerunt, per sanctissima ardentissimaque charitatis eius colloquia. Ibi & pedes & manus eis iterum exhibuit ad osculum & charitatis suavitatis; imò & vulnus ipsum cordis Matris ibi meditatur S. August. Apostolos Christo, si quod cum Ecclesia, in cuius medio sunt vestigia, non ore; saltem corde hæc aut similia dixisti: *Domine quare nos derelinquis ascendens, qui nos oleum super mel & favam eminus percipitur. Et stillatis roborantique gratia balsamum de tuo labio libaturus es? ubi sicut veniginitatu tua remanemus in aperto nudati, tanquam pupilli maris amplisenti pennare velamine destituti. Quando venies ad nos, qui redemisti nos? Mori tua sunt peccatum nostrum, sic ascensus tuus pignus nostrum, ne nimis absorpti mœnore mergamur, quos elevasti de gemitibus inferiorum. Antea Dominus recumbens & commedens cum eis redarguetur in crudelitatem eorum, ut dicit Marcus in hoc etiam locum ostendens dilectionem, quia meliora sunt: vulnera diligenti, quam fraudulenta oscula clientis; idque paterno zelo fecerat, ut culpam agnoscerent, & veniam deprecarentur. Quod quidem fecit Apostolos rectè estimaverit, ita ut à Christo discipulo plenissimam accepterint præteritæ culpæ indulgentiam. Nam ordine quodam coram eo suam fateantur infirmitatem, & præteritæ ignorantiam, dispositionem exhibuerunt ad benedictionem & osculum pacis. Hic forte iterum Petrus lacrymis suam diluit negationem, Ioannes & Iacobus ambitiosam petitionem alii scilicet Iosiam, Thomas obstinationem, cæcæ gerentiam sigillatim suam turpem fugam & incedulitatem. Nam licet horum delictorum jam accepissent remissionem, sciebant tamen illud Sapientis: *De propitiato nobis esse sine metu.* Sciebant quoque humilitatis Magistro acceptissimam fore hæc iteratam humilitationem, & infirmitatis agnitionem, maxime in discipulis. Nam & Filij à Patre discipulo benedictionem petentes, etiam præteritæ cuiuslibet offensæ veniam efflagitant supplices.*

Quia verò accepto in monte Oliveti pacis osculo non poterant divelli à Patre valedicere, nec pedes eos (quos tunc amplecti licebat) volebant deserere: ideo vestigia pedum suorum humo impressit & petra, quæ postmodum quoties libeter, osculari possent, honorare, piis lacrymis rigare, de quibus propheticè videtur locutus Zacharias: *Strabunt pedes eius super montem Oliveti ad Orientem.* Poterat ergo Apostoli dicere illud: *Adori sumus in loco ubi steterunt pedes eius.* Nam & ipsi viderunt in loco ubi steterunt pedes eius. Nam & ipsi viderunt in loco ubi steterunt pedes eius. Nam & ipsi viderunt in loco ubi steterunt pedes eius.

Et locus ascensionis.

Id est, 60

S. Ambrosius orat. de Basilio ad tradendum

Cur Christus stes suos discipulos ascensionis testes fuerit

modo

V. Lud. de Pont.

Ser. 179. de Temp.

Prova. 27.

Magi. 5.

Christus ascendens

vestigia pedum impressa

Festivi- tas ascen- sionis pro- digia ali- ra de loca scilicet,

Et locus ascensionis.

Id est, 60

S. Ambrosius orat. de Basilio ad tradendum

Cur Christus stes suos discipulos ascensionis testes fuerit

modo

Act. 11

modò ascenderet, ut moneretur etiam esse testes respicit, illos Patri commendat, illos benedicit. Sed iudicis venturi eodem modo, & ad eundem locum. videamus in particulari, quid illa benedictio per-

Christus ascendens in caelum? Sic IESVS qui à vobis assumptus est in caelum, sic veniet quem admodum vidistis eum euntem in caelum. Quasi dicant Angeli: Fixo firmoque pede in caelum diu suspensistis, sed iam factus sit Christus enim Pater & Magister vester iam ab oculis vestris subductus est in caelum, nec eum vltra oculis corporis videte potestis: sed scitote eum reditum ad iudicium, ut vos secum assumat: interim ite ad manus Apostolicum vobis ab ipso denandatum, & ad Spiritus sancti adventum vos disponite. Quandoquidem eam vos tanquam filij & discipuli eius viciendi rationem conspicui estis, eius doctrinam excepistis, eius miracula spectastis, iracundum ac laborum eius socij fuistis, eius tormentum, mortem, crucem conspicistis, eius resurrectionis testes fuistis, oportet etiam Ascensionis in caelum testes esse: propterea iudicij ad quod iterum venturus est. Propterea in hunc montem vos duxit, & nunc ex hoc monte vos dimittit, ut quae videntis annuncietis omnibus, cuiusque fidem & a morem omnium impunitis cordibus, & ad salutem ac vitam omnes vocetis, ut in caelum tandem cum ipso ascendant ad locum, quem preparavit eis.

Deut. 32

Denique Christus in caelum ascensus secum discipulos ducens, videtur voluisse adimplere illud: *Sicut Aquila provocans ad volandum pullos suos super eos volitans expandit alas suas. Hoc enim factum est, dum aram discipulis elevans manibus ferebatur in caelum. Recte profecto Christi ascensus symbolum Aquila dicitur, quae solet extendere alas coram pulis, sequi coram his in sublime elevari, ut & ipsi dicant ad volatum se exercere, & in solis radios oculos intectos & intortos figere. Quantumcumque verò in altum volet, semper tamen pullorum dicitur sollicitudinem gerere, & ad illos intra nidum remanentes oculos deflectere. Lecti discipuli tanquam pulli aquilae adhuc imperfecti sunt, & videntur quae gesta sunt circa Eliam & Elisham, stantes à longe. Et ipsi sciebant Eliam haerentem praedicti penitis, hanc virtutem, hasque alas à Domino sapiendum, dixerant enim Elisha: *Numquid nosti, quia Dominus hodie tollet Dominum tuum à te?* Hoc nempe aliquibus eorum est, & Ierusalem & Iudaea vult evolare & ad volandum omnes gentes doceant: vult ut in solem figant oculos, in radiatam diuinitatem propterea coram stem, quia & Elisham videtur voluisse dimittere se sensim elevari, & usam in caelum manifestare. Et quomodo in sublime feratur, quò non possunt discipuli peringere, eorum tamen non deponit sollicitudinem: sed in eos tanquam pullos amantissimos benevolam dirigit semper aspectum.*

Christus ascendens aquila

Ambr.

*Sicut Aquila provocans ad volandum pullos suos super eos volitans expandit alas suas. Hoc enim factum est, dum aram discipulis elevans manibus ferebatur in caelum. Recte profecto Christi ascensus symbolum Aquila dicitur, quae solet extendere alas coram pulis, sequi coram his in sublime elevari, ut & ipsi dicant ad volatum se exercere, & in solis radios oculos intectos & intortos figere. Quantumcumque verò in altum volet, semper tamen pullorum dicitur sollicitudinem gerere, & ad illos intra nidum remanentes oculos deflectere. Lecti discipuli tanquam pulli aquilae adhuc imperfecti sunt, & videntur quae gesta sunt circa Eliam & Elisham, stantes à longe. Et ipsi sciebant Eliam haerentem praedicti penitis, hanc virtutem, hasque alas à Domino sapiendum, dixerant enim Elisha: *Numquid nosti, quia Dominus hodie tollet Dominum tuum à te?* Hoc nempe aliquibus eorum est, & Ierusalem & Iudaea vult evolare & ad volandum omnes gentes doceant: vult ut in solem figant oculos, in radiatam diuinitatem propterea coram stem, quia & Elisham videtur voluisse dimittere se sensim elevari, & usam in caelum manifestare. Et quomodo in sublime feratur, quò non possunt discipuli peringere, eorum tamen non deponit sollicitudinem: sed in eos tanquam pullos amantissimos benevolam dirigit semper aspectum.*

Joan. 17

Vad. ante ascensum Patrem sic alloquebatur: *Clarifica me claritate quam habui prius, quam mundus sumpsit. Manifestavi enim nomen tuum hominibus, quos deisti mihi, nunc autem pro te rogo, quia ad te venio. Vides quomodo non desint suorum sollicitudinem, licet sublimissime volare contendant? Illos dicitur.*

PAR. III De modo eleuatus est ad natiuitatem.

1. Reg. 3

1. Currus igneus & equi ignei diuiserunt Eliam ab Elisha discipulo, & ascendit per torbitem in Caelum. Hoc est, nubes rufila equorum & currus, speciem referens suscepit Eliam & in Caelum venit, ventusque confurgens paulatim extulit equos & currum, donec ab oculis Elishae spectantis & clamantis subduceretur. Sic CHRISTVM nubes suscepit ab oculis discipulorum, quae sine dubio gloriosissima: & exima luce coruscata ad hoc à Deo adducta vel producta, ut corpus Christi tegetet, & ab oculis Apostolorum eximeret, simulque suo fulgore maiestatem ascendens ostenderet. Haec verò fuit differentia inter Christum & Eliam, quod Elias illa nube ignea tegetet, tanquam currus cuiusdam caelestis adiuuaculo, & Angelorum ministerio currum illum dirigente: Christus autem radiante sua nube non egebat, tanquam currum, nec Angelorum sulcibatur obsequio, sed propria virtute ascendebat, gradens in multitudine fortitudinis suae. Nam per dorem agilitatis corpus eius gloriosum in sublime ferebatur, quamvis nubem & Angelicum comitatum habuerit ad splendorem & maiestatem.

2. Dum Elias in Caelum ascendit, non solum habuit testem praesentem Elisham, quae in officio debebat succedere: sed etiam quinquaginta filij Prophetarum, discipuli scilicet qui à Prophetis, & maxime ab Elia & Elisha instruebantur, secum fuerat revelatum, sicut & Elisha. Quod si Elias videtur gloriosae suae translationis noluisse habere te-
3. Sicut

3. Sicut dixit Elias Elifso. *Pestula quod vis ut* cignis docent, prædicant, orbem convertunt, *faciam vobis antequam tollay à se* Sic Christus ante miracula patrat, demonia eijciunt: mortuos ascensionem dixit discipulis, *Si quid petieritis* Patris, & omne opus ministerii sui peragunt. *sciem in nomine meo, dabat vobis, si que modo non potestis* Virtute quoque illius Martyres de tyrannis, de xistis quicquam in nomine meo, petite & accipietis, ut tormentis, de morte triumphant. Virtute illius gaudium vestrum sit plenum Et sicut Eilæus petit ab Sacerdotes & Religiosi in pietate & sanctimonia Eilæ spiritum eius duplicem, & impetrauit. Sic munera sua obeunt. Virtute illius Virgines de caræ, Christus spiritum suum promisit suis, & post ane, mundo Sarana victoriam reportant. Virtute ascensionem misit. Er quidem spiritum duplicem, illius Fideles post piam vitam felicem mortem a spiritum scilicet prophetiæ & miraculorum eis duplicentur, & in Cælum viam nanciscuntur, & impertitus est, ita ut plura & maiora fecerint mi cum Christo gloria consortium. Vnde quidam racula ad conversionem orbis, quam ipse Christus, sicut etiam promiserat: *Qui credit in me, opem: Pater sancte serva eos in nomine tuo quos de ra qua ego facio ipse faciet & maiora horum faciet.* Sic disti mibi, ut sint unum sicut & nos. Pater quos de & Eilæus plura legitur fecisse miracula, quam disti mibi volo ut ubi ego sum & illi sint mecum, ut vi deant claritatem meam. Christum enim Discipulis cim fecisse legitur, que particulariter enumerat benedixisse non aliud fuit, quam Patris opem & Rupertus lib 5. in libros Regum cap 37. gratiam filijs suis apprecatum fuisse, qua ipsi in fi

Ioan 17.

Ioan 17.

4. Elias non promittit Elifso quod petit, nisi de vitæque Christiana proficerent, & alios ad e sub conditione, *si videris me.* Et quia vidit eum andem verbo & exemplo provocarent, & ad a ascendentem & inelamavit. *Pater mi, Pater mi,* tenentis beate fortem felicissimam pertingeret *currus Israel & auriga eius,* live ut Hebræa habent post hoc sæculum, & miserabile ævum. *et equites eius;* idco obtinuit benedictionem Elia. Multi Sancti ur huius benedictionis efficaciam Sancto & palliam eius, per quod divisit aquas Jordanis, consequerentur, optarunt diem ultimum finire in *parant & multajia mira patrauit.* Sic nisi fidei & pjerat die Ascensionis Domini, ut scilicet virtute illius *moris in zis oculo Christum ascendente inruamur, ni benedictionis Christum sequerentur ascendente fests A hilab eo impetramus: Si non videris me non agit ad Patris gloriam. Atque ad aliquibus ipendi scens. tibi.* Quicunque autem enim intuentur cum A quadam gratia concessum fuisse, sacra tradunt postolis, & cordis clamore & amore invocant, Historiz pallium impetrant, hoc est protectionem & di rectionem, qua turbulenta huius sæculi aquas mortuus esse legitur, cum interesset Vespertis, ca valeant pertransire securè. Impetrat & benedi neretque pientissimo affectu: *Gloria Patri & Fi. Dare an. Dom 731*

4.

Dare an. Dom 731

tionem quam elevatis manibus voluit dare, que *ho & Spiritus Sancto:* Hæc enim fuit eius ultima non fuit sine effectu, quadoquidem signum fuit & quasi cygnea vox. Sic Christum securus est a fingeni amoris paternæque dilectionis, simulque leendentem in die Ascensionis illius, ut tori Tri signum fuit efficacis auxilij virtute crucis in uni nitati laudes & gloriam perfectius decantaret in verum orbem descendens. Hæc enim manuum cœlesti Templo. elevatione universum orbem censetur quadam Sic S. Bernardus Senensis, qui nominis Inauglo benedictione locupletasse, & diaboli manum riam efficacissimè ubi propagarat, ex hac vita de roto orbe extensam inefficacem reddidit. Vnde cessit cum solatio & gaudio, dum in primis Ve aliqui putant extendisse manus sicut olim Moy speris Ascensionis Domini fratres in choro decan tes in monte, ut populo victoriam impetraret & tarent: *Pater manifestans gloriam tuam hominibus,* Ioan 17. hostium conatum irritum redderet; alii signum *nunc autem ad te venio* Hæc est Antiphona ad crucis in aere formasse, ita ut exinde mos ortus Canticum Magnificat, in cuius postremis verbis sit in Ecclesia benedicendi per signum crucis; a expiravit, ad Patrem ascendens, cum Dei filio, ut lit denique cancellatis manibus benedixisse, si festum Ascensionis eius perfectius celebraret in cur olim Iacob benedixit Ephraim & Manasse. Angelorum choro.

Ioan 17.

Quicquid sit, & quacunquẽ ratione illa bene Sic cum S. Dunstanus Cantuariensis Archieps, so Sarius in dictio facta fuerit, non potuit non symbolum pus in die Ascensionis sacro otaret, mox illi in remp crucis in manibus elevatis representari, fructus plo oranti adfuit multitudo Angelorum di que crucis per eam derivari: ita ut benedictio centium se venisse ad illum in cœlum deducendû nem quam in crucis sacerdotali Throno dederat si paratus foret. Quibus ille dixit, se quidem pa expansis manibus, iam repetat discedens à filiis, ratum, artamen obsecrare ne tam celebri die po Et hæc benedictio adeo fuit efficax, ut illus vir pulus facti verbi pabulo privaretur. Quapropter, ritum participant non solum Apostoli tunc dies proximus eius migrationi ab Angelis præfi præfentes, sed etiam Martyres, Sacerdotes, Con nitur, ut postquam Ascensionem Domini cum po fessores, Virgines, omnesque animæ electæ usque pulo suo celebrasset in retris, illum è vestigio cœ in finem sæculi, itaque Apostoli, & eorum in mi lebrare posset in cœlis.

Efficacia benedictionis Christi.

Sarius in vita eius.

Ascensio sacro speculatores virtute illius benedi Sic cum S. Bernard. de Portugallia Ord. S. Domi nics

Lect. 13. de mart. in Cant. delab. myit.
nisi duos innocentissimos pueros in pietate instru-
eret, illi invitati sunt à puero Iesu per imaginem
loquente ad coelestem conviviium, & praefinitus eis
fuit dies Ascensionis Domini sacraus: in quo cum
Magistro suo ad praerogative epulum morte praevia
sunt deducti, eadem die mortui, eodem sepulchro
tumulati. Historiam fufius reulimus alibi.

*Jonlu-
do.*
An non hi omnes benedictionis illius, quam
Christus ascendens dedit, fuisse participes? Equi-
dem non aliud cogitare possumus. Fac igitur Do-
mine, vt te oculis fidei & amoris intueamur & nos
ascendentem, nubes lucida circumdatur, Seraphi-
co & igneo exercitu circumdatur, sicque te intuentes,
toto corde clamemus ad te de hoc exilij loco, &
mercamur impetrare pallium & protectionem, spiri-
tum & directionem, solatium & benedictionem,
qua calcatis huius saeculi fluctibus peringere va-
leamus in coelestem Ierusalem.

DOMINICA INFRA
OCT. ASC.

*Lect. 2. tipat-
tita.*
Cum venerit Paraclitus quem mittam vobis à Pa-
tre Spiritum veritatis, ille testimonium perhi-
bebit de me. Ioan. 15.

*Pars I. De pro-
cessione
Spir. S. à
Patre, &
cur tra-
vocatur.*
Christus Dominus in divino illo sermone,
quem paulo ante mortem habuit, frequenter
de Spiritu sancto mentionem fecit: tum vt de illo
discipulos instruere, tum vt consolaretur eos mor-
tuum oppellens, cum certitudine promittens ad-
ventum noui consolatoris, directoris, protectoris,
doctoris, qui sibi debebat succedere in officio, tum
denique vt eorum desiderium excitaret & accen-
deret ad illius adventum, quem Paraclitum vocat
& Spiritum veritatis. Sicut ipse Christus vocatur
in Scripturis, *Desideratus cunctis Gentibus & Desi-
derium collum aeternorum*, hoc est, Sanctorum o-
mnium, iusta & voluit Spiritum S. desiderari, expe-
ctari, fuisse. Ipse fuit tamquam cibus & panis vitae,
quem plerique debebant fideles, & appositus illis fu-
it per incarnationem ad manducandum. Spiritus S.
debebat postmodum sibi inftar potus qui cibum
subsequitur, & idem illius gratia & effusio saepius si-
gnificatur per effusionem aquae vitae quae sicut le-
uat. Vnde in nouissimo die magno festiuitatis stabat
Iesus & clamabat dicens, Si quis sitit veniat ad me &
bibat. Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina
de ventre eius fluent aquae vitae. Hoc autem e-
st vt de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum, dicit
Rational. Evang.

Gen. 49.
In Scripturis, *Desideratus cunctis Gentibus & Desi-
derium collum aeternorum*, hoc est, Sanctorum o-
mnium, iusta & voluit Spiritum S. desiderari, expe-
ctari, fuisse. Ipse fuit tamquam cibus & panis vitae,
quem plerique debebant fideles, & appositus illis fu-
it per incarnationem ad manducandum. Spiritus S.
debebat postmodum sibi inftar potus qui cibum
subsequitur, & idem illius gratia & effusio saepius si-
gnificatur per effusionem aquae vitae quae sicut le-
uat. Vnde in nouissimo die magno festiuitatis stabat
Iesus & clamabat dicens, Si quis sitit veniat ad me &
bibat. Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina
de ventre eius fluent aquae vitae. Hoc autem e-
st vt de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum, dicit
Rational. Evang.

Ioan. 6.
Vnde sic dicit: *Toleramus adhuc dilationem ve-
stram respicientes in Iesum sempiternum Sacerdo-
tem & Dominum, qui sterilem illam sicut seque ad-
tertium annum iussit afferuari, agricola iam ad ex-
cidendam arborem se accingente, quia nullum frue-
tum fererat. Tres annos expectabimus, si vos forte à
sebisma.*

Ioan. 7.
Vnde sic dicit: *Toleramus adhuc dilationem ve-
stram respicientes in Iesum sempiternum Sacerdo-
tem & Dominum, qui sterilem illam sicut seque ad-
tertium annum iussit afferuari, agricola iam ad ex-
cidendam arborem se accingente, quia nullum frue-
tum fererat. Tres annos expectabimus, si vos forte à
sebisma.*

*dam enim Spiritus erat datus, quia Iesus nondum e-
rat glorificatus. Ideo autem in hoc Euangelio repe-
ritur promissio Spiritus S. vt ad eius susceptionem
nos disponamus, vt ad illum toto corde anhel-
emus, vt illum sciamus, & ad eum expectemus in
oratione perseverantes vt fecerunt Apostoli ante
illius adventum ex instructione & mandato Chri-
sti. Facilius qui potest dicere: *Os meum aperui, & ar-
traxi spiritum.* Qui os aperit per orationem adhe-
lus & libundus, spiritus gratiam attrahit, & sibi in-
trahit, quasi de fonte sugens aquam vitam aeternam.
Quid autem credendum nobis sit de Spiritu S.
ex verbis Christi in hoc Euangelio propofitus col-
ligi potest.*

Primo igitur credimus Spiritum sanctum ter-
tiam esse in Trinitate personam, à Patre & Filio pro-
cedentem, ideoque esse verum Deum eodem cum
Patre & Filio honore & adoratione colendum;
quia eiusdem est maiestatis, potentiae, sapientiae,
gloriae, bonitatis, immensitatis, aeternitatis, sancti-
tatis. Haec processio ab vtroque significatur hic,
cum dicitur: *Cum venerit Paraclitus quem ego mit-
tam à Patre meo.* In diuinis enim persona non mit-
tuntur ab aliquo nisi quae procedit ab illo. Ergo cum
dicit Christus se mitturum Spiritum S. significat
quod à se procedat. Mitri autem dicitur aliqua per-
sona diuina, cum alicubi incipit esse nouo modo,
quo prius tibi non erat. Sic Filius nullus est in mun-
dum, dum nouo modo per humanitatem cepit
esse in mundo: Sic & Spiritus sanctus dicitur mit-
ti, cum aliqui fit vbi que, quia cum Apostolis cepit
esse per nouam gratiam & efficaciam similiter &
in alijs Fidelibus. Graecorum error est Spiritum S.
à solo Patre procedere, non à Filio. Vnde Innocen-
tius lib. 2. de Missa cap. 44. dicit Graecos ex quo à
Romana Ecclesia recesserunt, signum crucis à dex-
tra ad sinistram ducere, vt eouertent errorem,
quod Spiritus S. ad Patris sinistram quasi iunior af-
fluit. Sed nos contra tribus digitis formamus ob-
myterium Trinitatis, deinde in capite Patrem, in
pectore Filium descendentem: denique à sinistra
ad dexteram Spiritum ab vtroque procedentem &
consubstantialem designamus, & sinimus in dex-
tra, quia perfectionem in Scriptura significat, ad
quam nobis semper tendendum. Graeci ita Spiritum
S. fuctuunt rebelles, dum negant eius processionem
à Patre & Filio, ideo Spiritus S. videtur eis bellum
intulisse, dum eorum vrbs Imperialis Constanti-
nopolis à Turcis capta fuit illo festo Spiritus S. sapo-
scilicet die Pentecostes anno 1454. Excidium hoc Gre-
corum & infelicitatem vaticinatus uerat Nicolaus
V. Pontifex, qui ad Graecos Romanae sedis auctori-
tati se opponentes scripsit literas plenas horro-
ris. Vnde sic dicit: *Toleramus adhuc dilationem ve-
stram respicientes in Iesum sempiternum Sacerdo-
tem & Dominum, qui sterilem illam sicut seque ad-
tertium annum iussit afferuari, agricola iam ad ex-
cidendam arborem se accingente, quia nullum frue-
tum fererat. Tres annos expectabimus, si vos forte à
sebisma.*

Psal. 118.

*Sps. S. à
Patre Fi-
lioque
procedit.*

*Quando
diuina
persona
mitti di-
citur.*

*Error
Graecorum
de proces-
sione
Spir. S.*

*Testis est
Boetius
de signis
Ecclesiae*

schismate & separatione convertitis, iuxta Salvatorem de sic praeceptum, in minus, excindimini, ne terram otiojam & inuisilem reddatis. Anno 451. colte. Sic dicitur: *Spiritus ubi uult spirat.* Et certe hanc scripsit epistolam, & 1454. capta est Contantia. Spiritus S. habet multas proprietates cum vento inopoli, ex quo tempore Graeci sub Turcarum communes, unde Christus illum donans discipulis agunt tyrannide. Quod si Episcopi illorum eligunt his insufflaunt & dixit: *Accipite Spiritum Sanctum.* Patriarcham, a Turca debet confirmari. Ita refert Nempse sic uentus aerem infectum mवादत, sic Bozius ex Gennadio Patriarcha Constantiunopoli & Spiritus S. purgat peccata. 2. Sicut uiam uenti sano deplorante gentis suae infelicitatem.

Sed dicunt Graeci, cur ergo Christus non dicitur percipiatur, ita Spiritus S. operationem non perficitur? *Quem mittam & me? Item cur dicit: Spiritum ueritatem qui a Patre procedit?* Quare non dicit: *Qui a & Spiritus sanctus pluuia deuotionis & lachrymarum & a Patre procedit?* Respondet: Quia Filius a matris conuentionis menti ingignit: *Flabit Spiritus* Patre habet essentiam diuinam, & consequenter eius, *Et fluens aqua.* 4. Sicut uentus nauis propellit a Patre uiam spirandi & mittendi, idem dicit: *Quem mittam & a Patre.* Sic dicitur: *Fluit Dominus a Deo* est nauigantibus in hoc mari, ut tendant ad portum. Hoc est Filius a Patre, ut explicat Concilium S. Spiritus inuicem bonum dedit: *Et me in* S. Spiritus. Adde, quod Christus loquens ut homo *terram uellam*, Denique licet uator eget refrigerio reuerentiae causa sepe omnia sua refert ad Patrem. *uenti sub solis ardere ambulans;* sic cont. a d. Satis uero significat Christus Spiritum S. a se prorem concupiscentiae necessarius est nobis. *estigere* de meo accipiet, & annuntiabit uobis. Hoc est, sicut temperies, idem dicitur: *Os meum aperuit, & atraxi* a me per productionem habet essentiam, ita & sci. *spiritum.* Hic est ergo spiritus qui olim ferebatur entiam omnem, cuius uos participes efficit. De super aquas, non quasi uelociter egens, sed quae nique clarissime dictum est propter hunc Graeco-potius ipse terebat, inquit S. Cyprianus. *Huius temporum errorem in Concilio Constantiunopolitano, terna uirtus ac diuinitas cum inuestigari non potest.* *Qui a Patre Filioque procedit.* *sera Philoophus uidentibus mirum mundi orbis.*

Gen. 19.
S. Hil. &
aly Pa-
tres, Ioan.
15.

Ioan. 3.
Spi. S. pro-
prietates
cu uentis
comuni.

Psal. 147.

Psal. 148.

Psal. 118.

Cyp. ser.
de Pentec.

Apo. 22.

Spir. S.
per appro-
priatione
sue nomi-
natur.

Ioan. 4.

Rom. 14.

Sic etiam docuerunt antiqui Patres. Vnde S. acm, dixerunt animam ad se ueniesse quo rebus Ambrosius existimat processionem Spiritus S. esse causatis praestabat uiam & motum. Non agnoue- indicatam in Apocalypsi, ubi dicit S. Ioannes: *ostendit hunc diuinum Spiritum,* qui haec efficitur, sum sibi *Fluuius aqua uisus procedentem a sede Dei* qui olim ferebatur super aquas. Hic Spiritus sicca- & Agni. Per fluuium designatur Spiritus S. qui ut mare rubrum, ut ueniret Israhel sicco uel quo animas irrigat & uiuificat. Dicitur q; Fluuius & non Hic digitus Dei in Aegypto, digitus; Dicitur quod Fons, quia Fons est id a quo Fluuius procedit; Spi- scripta est lex in tabulis. Hic est spiritus qui ornatur autem non dicitur Fons nisi ad extra, in ordi- caelos, & interiora hominis perficit. Hic est Spiritus ad creaturas. Dicitur uero procedere de sede Dei & Agni, hoc est a Patre & Filio. Et cum dica- ctinam & miracula, scientiam & exemplum. Hic tur de sede & non de sedibus procedere, significatur sapientia impleuit Salomonem, intellectu Danie ab illis procedere tanquam ab yno principio, ab ea- lem, Ioseph consilio, Sampsonem fortitudine, pem spiratiua potentia eademque spiratione. Moysen scientia, Dauid pietate, Iob timore, & Secundo, Tertia haec persona in diuinis Spiritus Sanctorum animas miris fecundat uirtutibus. Hic Sanctus nominatur per appropriationem. Vnde est qui omnibus Ecclesiae sacramentis interest, que cum Spiritum sanctum dicimus, non intelligimus ipse efficit & consummat. Quia ergo omnis sancti- aur animas beatas aut Angelos, qui etiam Spiritus tas quae est in Sacramentis, tamquam in causis sunt & sanctitatem habent, neque intelligimus continetibus uirtutem ad sanctificandum, omnis personam Patris aut Filij, licet utraque spiritus et que sanctitas, quae est in caelo & in terra, in Ange- iam sit, & quidem sanctitatis auctor, iuxta illud: *lis, & hominibus, ab ipso procedit, idem Spiritus Spiritus est Deus, & qui eum adorant, adorare oportet in spiritu & ueritate.* sed intelligimus haec ter- sanctus nominatur. Et sanctitas ei specialiter tri- buitur, quia ipse est amor & charitas: ab hac autem tiam personam per quamdam tam Scripturae quam nes sanctificamur. Hinc etiam ab Apostolo uoca- Ecclesiae appropriationem. Non enim proprium tur, Spiritus sanctificationis. Audi S. Bernardum de nomen habemus quo illam personam uocupe- hoc Spiritus nos sanctificante & glorificante scem- mus, aut quo exprimeret possimus illam commu- 20. in paruis sic loquentem: *De Spiritu sancto reser- nicationem Patris & Filij per modum amoris; sed tur Scriptura, qui procedit, spirat, inhabitat, spiratio solet appellari, & idem persona per illam spi- replet, glorificat. Procedere dicitur duobus mo- rationem producta Spiritus Sanctus nuncupatur. du: unde, & quid? Vnde? A Patre & Filio. Quod? Ad esse a statu, huc a uento quem trahimus & efflamus, cat quos praedestinant, inhabitant, iustificat quos ita ut aspiratio, respiratio, suspiratio, inspiratio, uocant, replendo accumulatur meritis quos iustifica-*

vit. glorificando dicitur primum quos cumulat meritis. **Cur Spiritus Sanctus Spiritus Veritatis esse asseritur in hoc Evangelio.** In primis Spiritus Veritatis dicitur, quatenus veritas opponitur ignorantia vel errori: eius nimirum officium est illuminare mentes hominum, & caliginem ignorantia dispellere, docereque veritatem coelestem & salutarem. Ideo de illo dictum est Apostolis: *Docetis vos omnia*, quaecumque scilicet sunt ad salutem necessaria, & suggeret vobis omnia quaecumque dixerit vobis: hoc est, reducet vobis in memoriam quae a me didicistis vel audistis: lumine suo clarus ea vobis cognoscere faciet, & ad effectum deducere. Erat ergo necessarius hic Spiritus, ut Belesiam novellam in veritate confirmaret, dingeret, illuminaret. Erat & necessarius toti in caligine ignorantia & erroris facenti, creaturas pro Deo adoranti, innumeris sibi Deos confingenti, scientiam veri Dei ignorantia & reprobandi, ex qua ignorantia innumera exoriebantur peccata & crimina. Hoc est quod deplorat Oleeas: *Andite verbum Domini, quia iudicium Domino cum habitatoribus terra. Non enim est veritas, & non est scientia Dei in terra. Maledictum est mendacium, & furtum, & adulterium inundaverunt. Et sanguis iugumque exigit.* Nempe ignorantia veritatis & defectus scientiae Dei, scientiae coelestis, faciebat ut vinum pro virtute, impietas pro religione, crudelitas pro prudentia & pietate statueretur, caecitate invalescente in variis Gentibus. Hinc Persae, & matres, & filias, & sorores sibi matris inungebant. Scythae humanis artibus velabantur, & filios suos immolabant. Massagae cognatos senes comedebant. Hircani proiciebant senes suos aribus, Calpji illos dabant canibus devorandos. Lacedaemoni factum laudabant quasi rem ingeniosam. Alij dabant uxores hospitibus pollendas in symbolum hospitij. Denique etiam tempore Apostoli Pauli Corinthi erat sanum Venetis, in quo erant plus mille puellae Veneti dicatae & meretricio vacantes tanquam sacris suae, hoc opere eam colentes quasi obsequio sacro. Sic & Aegyptii, Cyprii, & alij populi templa sua habuerunt Veneti dicata, ubi filias suas prostituabant, & tanquam Deae huius sacrificas per haec abominabilia sacra reputabant. O tenebrae, o caecitas, o error, antequam veniret Spiritus veritatis, docens scientiam Dei in terra & luce fidei dispellens caliginem tartaream erroris & mendacij, quam spiritus mendax & malignus roto dispererat orbe.

anizae, bona temporis transiens quam aeternitatis permanentis, & ideo decipiunt & decipiuntur miserabiliter. Spiritus autem Veritatis ubi mentem illustrat, ostendit quam parvi faciendi sint honores, opes, voluptates vel obliis huius temporis, quam vana sint haec omnia & incerta, quomodo concilianda ut sterco absorbanda ad vera & aeterna bona, & ad ipsam Veritatem quae est Deus.

Non absimiles sunt homines huius saeculi cubicularis illis Darii. Dixerunt hi dormiente Rege inter se: Proponamus unusquisque nostrum sermonem qui praecellat, & cuius apparuerit sermo sapientior, dabit illi Rex Darius dona magna, purpura cooperiti, in auro bibere, super aurum dormire, &c. Tunc scribentes singuli suum verbum signaverunt & posuerunt subter cervicali Darii Regis. Unus scripsit: *Forte est vinum.* Alius scripsit: *fortior est Rex Tertius scripsit, sic fortiores sunt mulieres: super omnia autem vincit veritas.* Sicut isti, sic & incolae huius mundi in miserandas abeunt de vera excellentia opinionem. Unus dicit: *Forte est vinum.* Quis iste? Omnis scilicet ille qui Epicureorum opinionem sectatus in cibo & potu suam ponit felicitatem, carnis curam faciens in desiderijs, ventrem pro Deo colens, & illi soli satis facere curans. Alius dicit: *fortior est Rex.* Quis vero ille? Omnis equidem qui honores ambit & purpuram in aula, Regem plus timens quam Deum, illi soli placere contendens, ut concupitos allequatur honores, in quibus quasi finem suum ponit. Alius denique scribit, *fortiores sunt mulieres.* Hic est qui voluptatibus carnis totus est addictus. Et cum maxima hominum pars vel opes & honores sectetur, vel ventris ingluviem & carnis concupiscentiam; ideo eorum opinio ad aliquam partem propositionum spectare caelestium. Verum optima conclusio est: *Super omnia autem vincit veritas. Benedictus Deus veritatis.* Omnis terrarum vocat veritatem, caelum & ipsam benedicit & omnia opera movetur & tremunt eam, & non est cum ea quequam iniquum: Vinum iniquum, in quo Rex, iniquae mulieres, iniqui omnes filij hominum, & iniqua omnia illorum opera & non est in ipsis veritas, & in iniquitate sua peribunt, & veritas manet, & invalebit in aeternum, & vivit & obtinet in saecula saeculorum Benedictus Deus veritatis. Sic probavit ultimus suam conclusionem. Sed quis est Deus Veritatis, nisi ille qui hic nominatur Spiritus Veritatis, contrarius plane spiritui vanitatis qui regnat in hominibus huius saeculi? Ad hoc ergo mitti debuit, ut excuteret hunc spiritum vanitatis e mente hominum, & disponderet eos ad gustandum saporem veritatis quia ipse est spiritus intellectus & sapientiae, sive lapide scientiae, per quem in nobis gignitur cognitio & saporem divinarum, sapor primae & aeternae veritatis. Benedictus ergo Deus hic veritatis, qui omnem a nobis eliminare potest ignorantiam, errorem, mendacium, iniquitatem.

Cur Spiritus Veritatis dicitur

Olea 4.

Nota Genium caecitatem.

2. causa.

Psalm. 61.

3. Eisdem

tarem vanitatem. Vtinam ejus veritas maneat in nobis, & invaleat in aeternum, & obtineat in facula seculorum. Vtinam nobis sit Paracletus, sive Consolator in praesenti tempore inter adversa huius saeculi solatium infundens, quia *Frustrum Spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, teste Apollolo.* Vtinam sic & nobis Paracletus in futuro, quando absterget omnem lachrymam ab oculis sanctorum, etiam non erit amplius neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, sed aeterna pax & aeternum gaudium in Spiritu sancto succedet angustiis huius saeculi.

PARS III
Sp. s. quo modo testimonium dicitur de Christo perhiberi.

Cum Filius Dei Sapientia sic & veritas, recte Spiritus sanctus ab illo procedens dicitur *Spiritus veritatis.* Venit autem secundum humanitatem in mundum Plenus gratia & veritate, ut testimonium perhiberet veritati: sed quia plerique ei credere noluerunt, rebelles lumini & repudiantes vias eius, ideo venit Spiritus Sanctus, Spiritus veritatis, ut testimonium det de ipso. Hoc hic dicit Christus Dominus: *Ille testimonium perhibebit de me.* Rursum: *Ille me clarificabit.* Nam sicut Patrem Filius clarificavit in terris: Ego te clarificavi super terram: sic proprium est Spiritus sancti clarificare Iesum. Ad hoc enim Missus est, ad hoc descendit in Apostolos, ut gloriam & divinitatem Domini manifestaret toto orbe, & ad notitiam & amorem ipsius animas attraheret, sive ut in plena possessione animarum Iesum quasi manu intro-

Joan. 17.

duceret. Triplex potest testimonium censeri potest Spiritus Veritatis dare Christo Domino. Quia sicut Dominus dixerat de se: *Ego sum Via, Veritas, & Vita:* sic de his tribus testimonium reddidit Spiritus sanctus, ut Christum clarificaret.

Triplex testimonium dedit Christo.

Primum testatur est quod Christus sit *Via*, dirigens credentes, quam qui sequitur, aberrare non potest sancti, voce & praedicatione, miraculis & exemplis. Quia ad terminum operum felicitatis peringat, a morte & sanguine. Et hoc testimonium a deo effunditur, quia etiam qui quis deviat, vel oculos divertit, non car fuit, ut ipse licet pauci innumeros ad fidem converterint, nisi casum & erroneum gressum, revertent, licet infirmi & ignobilis, tamen fortes & offendentium & impactionem, circuitum & praecipitium in aeternam damnationem. Ipse est exordium, medium, & finis salutis nostrae, ideoque Via rectissima, est & certissima. Ipse est Via in virtutum Patrum suorum, everfis eorum aris & templis. Sic omnium exemplis gressus nostros securi dirigens: nam humilitatis, mansuetudinis, charitatis, obediens, aliarumque virtutum viam nobis stravit. Ipse est Via per afflictionem & patientiam iter universa mundi sapientia & eloquentia, nobilissima monstrans: haec est regia quam proposuit vias, & potentia promissa & illecebrae, minae & terrores, tormenta & perlecutiones, non potuerunt omnes necessariis sequi. De hac ergo Via vitae Spiritus testimonium perhibet, dum de Christo dicitur testimonium.

Quod sit Via dirigens credentes.

Secundo testatur quod ipse sit *Veritas*, cui adherere oportet, relicta vanitate, relicto mendaciorum & errore. Ipse ita est *Veritas*, ut extra ipsum non reperitur nisi error & falsitas, insipientia & ignorantia, & misera vanitas. Ipse est *Veritas* non fallens, & incommutabilis in exemplo: *Vita* in pra-

Quod sit Veritas, cui adherendum.

terio, testatur quod ipse sit *Vita*, extra quam non est nisi aegritudo & perditio, venenum & mors, salusque desperatio. Ipse enim est *Vita* in se secundum divinitatem, Verbum vitae, Fons vitae: ipse quoque in nobis est principium novae vitae secundum humanitatem: *In ipso vita erat, & vita erat lux hominum.* Ipse habet verba vitae, aquam vitae, panem vitae, lumen vitae: & sic verè vita effons vitae, cui oportet in praesenti adherere toto pietatis affectu. In futuro autem erit premium vitae, vita indeficiens: vita beatificans, vita à qua aberit omnis plane timor mortis. Haec quoque de ipso testatur Spiritus, testatur & Pater, prout dicit S. Ioannes: *Et hoc est testimonium, quoniam vitam aeternam dedit nobis Deus, & haec vita in filio eius est.* Merito ergo hic dicit Christus: *Cum venerit Spiritus veritatis, ille testimonium perhibebit de me.* Postremo addit: *Et vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis.* Apostoli utique testimonium perhibuerunt tanquam organa. Spiritus sanctus testimonium perhibuit, quoniam a deo effunditur, quia etiam qui quis deviat, vel oculos divertit, non car fuit, ut ipse licet pauci innumeros ad fidem converterint, nisi casum & erroneum gressum, revertent, licet infirmi & ignobilis, tamen fortes & offendentium & impactionem, circuitum & praecipitium in aeternam damnationem. Ipse est exordium, medium, & finis salutis nostrae, ideoque Via rectissima, est & certissima. Ipse est Via in virtutum Patrum suorum, everfis eorum aris & templis. Sic omnium exemplis gressus nostros securi dirigens: nam humilitatis, mansuetudinis, charitatis, obediens, aliarumque virtutum viam nobis stravit. Ipse est Via per afflictionem & patientiam iter universa mundi sapientia & eloquentia, nobilissima monstrans: haec est regia quam proposuit vias, & potentia promissa & illecebrae, minae & terrores, tormenta & perlecutiones, non potuerunt omnes necessariis sequi. De hac ergo Via vitae Spiritus testimonium perhibet, dum de Christo dicitur testimonium.

in. In ipso solo verum bonum est: ipse verus Deus est, veritas & sapientia Patris secundum divinitatem, verus Patris Legatus & mentis ejus Interpres secundum humanitatem, Doctorque Veritatis. Haec omnia testatur Spiritus, prout S. Ioannes expressè dicit: *Hic est qui venit per aquam & sanguinem, non in aqua solum, sed in aqua & sanguine.* Et Spiritus est qui testificatur, quoniam Christus est veritas. Vbi testimonio obscuro & mortuo aquae & sanguini superadiungit clarum & vivum testimonium Spiritus, qui non solum interna illuminatione fidei (qua eos ad fidem & amorem Christi impulit) sed etiam exterioribus signis & miraculis testatur est, Christum esse Veritatem, verum Deum, verum hominem, Veritatis Doctorem ad nos missum.

Tertio, testatur quod ipse sit *Vita*, extra quam non est nisi aegritudo & perditio, venenum & mors, salusque desperatio. Ipse enim est *Vita* in se secundum divinitatem, Verbum vitae, Fons vitae: ipse quoque in nobis est principium novae vitae secundum humanitatem: *In ipso vita erat, & vita erat lux hominum.* Ipse habet verba vitae, aquam vitae, panem vitae, lumen vitae: & sic verè vita effons vitae, cui oportet in praesenti adherere toto pietatis affectu. In futuro autem erit premium vitae, vita indeficiens: vita beatificans, vita à qua aberit omnis plane timor mortis. Haec quoque de ipso testatur Spiritus, testatur & Pater, prout dicit S. Ioannes: *Et hoc est testimonium, quoniam vitam aeternam dedit nobis Deus, & haec vita in filio eius est.* Merito ergo hic dicit Christus: *Cum venerit Spiritus veritatis, ille testimonium perhibebit de me.* Postremo addit: *Et vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis.* Apostoli utique testimonium perhibuerunt tanquam organa. Spiritus sanctus testimonium perhibuit, quoniam a deo effunditur, quia etiam qui quis deviat, vel oculos divertit, non car fuit, ut ipse licet pauci innumeros ad fidem converterint, nisi casum & erroneum gressum, revertent, licet infirmi & ignobilis, tamen fortes & offendentium & impactionem, circuitum & praecipitium in aeternam damnationem. Ipse est exordium, medium, & finis salutis nostrae, ideoque Via rectissima, est & certissima. Ipse est Via in virtutum Patrum suorum, everfis eorum aris & templis. Sic omnium exemplis gressus nostros securi dirigens: nam humilitatis, mansuetudinis, charitatis, obediens, aliarumque virtutum viam nobis stravit. Ipse est Via per afflictionem & patientiam iter universa mundi sapientia & eloquentia, nobilissima monstrans: haec est regia quam proposuit vias, & potentia promissa & illecebrae, minae & terrores, tormenta & perlecutiones, non potuerunt omnes necessariis sequi. De hac ergo Via vitae Spiritus testimonium perhibet, dum de Christo dicitur testimonium.

Quod sit vita extra quam nihil est, nisi mors. *Joan. 1.*

Quod sit vita extra quam nihil est, nisi mors. *Joan. 1.*

Quod sit vita extra quam nihil est, nisi mors. *Joan. 1.*

Quod sit vita extra quam nihil est, nisi mors. *Joan. 1.*

Quod sit vita extra quam nihil est, nisi mors. *Joan. 1.*

Quod sit vita extra quam nihil est, nisi mors. *Joan. 1.*

Quod sit vita extra quam nihil est, nisi mors. *Joan. 1.*

Matt. 10. dixerat Dominus: Ad Reges & Præsides ducemini propter me in testimonium illi & gentibus Testimonium fert Martyr multipliciter, inquit Clemens Alexandri lib. 4. Stromat. In primis sibi, quod sit in Deum sincerus & fidelis. Deinde persecutori, quod sit supra amulationem percussus in eum qui est fidelis per dilectionem. Testimonium etiam fert Domino quod ab illo sit inspirata doctrina per suasio, à qua non desit metum mortis. Quin etiam ipso facta confirmat veritatem. Sic ergo dum Martyr i regibus, dum inimicis, dum amicis sanguine suo testatur veram esse doctrinam; hoc ipsum est testimonium Deo acceptissimum, de quo hic dicitur: *Et vos testimonium perhibebitis de me.*

S. Petrus Christi testimonium perhibet. Sicut testimonium perhibuit S. Petrus; cui cum à Concilio Iudaeorum denuntiaretur, ne ultra doceret in nomine Iesu, respondit: *Si inustum est in conspectu Dei vos potius audire quam me, iudicare non eram possurus quia vidimus & audimus non loqui.* Ac postmodum cum reveris esset ad suos, & in medio eorum oraret, motus est locus in quem erant congregati, & repleri sunt omnes Spiritu sancto. & loquebantur cum fiducia verbum Dei, & virtute magna reddebant Apostoli testimonium resurrectionis Iesu Christi. Sic adimplebatur quod eis dictum fuerat: *Cum venerit Paracletus Spiritus veritatis, ille testimonium perhibebit de me, & vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis.* Testimonium autem Petri adeo efficax fuit, ut uno die tria millia, altero die quinque millia ad fidem veritatem ita duxerit.

S. Ioannes Evangel. 1. Ioan. 1. Sic & S. Ioannes testimonium perhibet, testis à Domino electus & dilectus, dum iurto, epistole suae pronunciat: *Quod audimus, quod vidimus oculis nostris, quod perpeccimus, & manus nostrae conrectauerunt de verbo vitae testamur & annunciamus vobis.* Cum etiam appetens Angelus noluit ab eo honorem accipere, sed dixit: *Conseruusus sum, & fratrum tuorum habentium testimonium Iesu Christi.*

Apo. 19. S. Stephanus. Sic & S. Stephanus cum esset plenus Spiritu sancto, testimonium adeo acriter reddebat de Iesu Christo, ut diceret Iudaeis incredulis: *Dura cervicis, & incircumcisi cordibus vos semper Spiritu sancto resistitis.* Cumque non possent resistere sapientiae & spiritui qui loquebatur, stridabant dentibus in eum, ac tandem lapidibus obruerunt, factusque est Procomartyr, hoc est primus testis Christi, qui eius fidei primus cruore suo signavit. *Diaconus erat ab Epistolis ordinatus, sed à Apostolo beatus ac triumphans morte precessit, ac si qui erat inferior ordine, primus factus est passio, & qui erat discipulus gradus, Magister cepit esse Martyr.* Mortem enim quam Saluator dignatus est pro omnibus pati, hanc ille primus reddidit Salvatori, inquit S. August. serm. 7. de Sanctis. Et quia Christo Domino a deo luculentum testimonium reddiderat, etiam Christus ei testimonium reddidit mortem, ostendens se de caelo,

quia ut idem Augustinus addit: *Ad confutandam Iudaeorum incredulitatem, factum est, ut ille Martyr ostenderet. Inimicus, qui à perfidis negabatur in mundo, & illi testimonium celestis veritatis daret, cui fidei terrena impietas derogaret.*

Sic denique multae Virgines testimonium perhibuerunt Iesu Christo magna animi fortitudine, quia erant adhaerere à Spiritu sancto; de quibus canimus: *Loquebar de testimonio Iesu in conspectu Regum, & non confundabar.* Inter his sancta Lucia tanta libertate spiritus ne Christo & eius fide tamquam necessaria ad salutem coram Tyrano discebat, ut ei diceret ipse: *Cessabunt verba, cum ventum fuerit ad verba.* Cui ipsa: *seruis Dei desse verba non possunt, quibus dictum est: Qui veneritis ante Reges & Præsides nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis.* Cumque interrogasset: *Esine in te Spiritus sanctus?* Respondit illa: *Caste viventes, templum sunt Spiritus sancti.* At ipse *Iubebo te ad lupanar duci, ut Spiritus sanctus te deserat.* Cui Virgo: *Si inuitam me viseris violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam.* Sic immobili mansit testimonium reddens Christo.

Et dictis patet, Christum Dominum testimonium habuisse à multis testibus. Duodecim enumerat S. Thomas serm. 1. de Pentecoste. Primò, à Deo Patre. Secundò, à Filio. Tertio, à Spiritu sancto. Quarto, ab Angelis. Quintò, à Sanctis. Sextò, à miraculis. Septimò, à celo. Octavo, ab aëre. Nonò, à terra. Decimò, ab aqua. Undecimò, ab igne. Duodecimò, ab inferno. Quae omnia facile possunt hic amplificari. *Sic testimonium eius creditur facta sunt nimis.*

Emitte Domine Iesu iuxta promissum tuum in corda nostra Spiritum sanctum tuam, ut illa laetificet & purificet, dignumque sibi habitaculum efficiat. Emitte Paracletum, qui consoletur nos in omni tribulatione nostra, & in adversis nos dirigat & fortificet. Emitte spiritum veritatis, qui doceat nos omnem veritatem salutis necessariam, & ducat ad te, qui *Vra, Veritas, & Vita* es. Emitte illum, ut liberet nos ab omni errore, ignorantia, vanitate, & erudiat in scientia salutis; in amore, in pietate, donec tandem perducat ad visionem veritatis aeternae, ad participationem indeficientis vitae, ad gaudium felicitatis interminatae. Ibi se videmus aperte, nec amplius egebis testimonio ullius creaturae; quia tuam faciem & speciem revelabis, nec amplius opus erit fide, seu fidei succedet limpida contemplatio, plena fruitio, perennis jubilatio, per quam aeternum canemus: *Benedictus Deus vero ritatio*

Psal. 116.

Concl. so.

Lact. 1.
quadr.
partita.

PRO DIE ASCENSIONIS AVT PEN-
TECOSTES.

Quis ascendit in Cælum atque descendit?
Quis continuit spiritum in manibus?
Quis colligunt aquas quasi in vestimento?
Quis suscitavit omnes terminos terra: Prov. 30.

PARS I.

Quis as-
cendit in
cælum,
et descen-
dit.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

Ephes. 4.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15.

Q Vadriplex hic quaestio proposita à Sapiente nostro est proposita convenientissima: ideoque sigillatim unamquamque explicabimus, & ascensioni Dominice applicabimus, spiritusque sancti missioni.

Prima igitur quaestio quam proponit Sapiens, est ista: Quis ascendit in cælum atque descendit de cælo. Cui respondere videtur Dominus Nemo ascendit in cælum nisi qui descendit de cælo, si visus hominis qui est in cælo. Quem locum interpretantes S. Aug. & Thoma, & Venerab. Beda, dicunt solum Christum in cælum ascendisse cum suis membris, hoc est cum iustis: ita ut secundum eorum sententiam hic sit solus. Nemo ascendit in cælum nisi filius hominis, Caput scilicet, cum suis membris, charitate & gratia sibi unitis. Ipse etiam est ille filius hominis qui descendit de cælo, qui divinam naturam de cælo accepit factus non solum sicut primus homo de terra terrenus, sed sicut secundus homo de cælo caelestis, divinam, & coelestem habens originem.

Et quia semper visione beatifica fruebatur etiam eo tempore quo in terris versabatur, in cælo simul & sublimissimus, quia prius descendit humillimus & profundissimus, docens quod nos demit- uerunt per hoc intelligimus, inquit S. Aug. tract. 27 in Ioan in Christo Deo & homine unam esse deitatem. Sic erat Filius hominis in cælo quando in terra loquebatur, quemadmodum Filius Dei erat in terra Filius Dei in terra in suscepta carne, Filius hominis in cælo in unitate personæ. Eidem quaestioni à Sapiente supra propositæ respondere videtur Apostolus: Quis descendit ipse est qui ascendit, super omnes cælos ut adimpleret omnia. Itaque Christus Dominus venit à Patre in hunc mundum, ut ad cælum nos revocaret, & de caelestibus nos instrueret: unde frequenter loquebatur de regno Dei & mysteris eius, de Patre suo æterno & eius erga nos dilectione: Omnia quecumque audivi à Patre meo nota feci vobis, ait Discipulis suis. Ipse Pater amat vos, quia vos me amastis & credidistis in me. Con-

firmavit igitur Patris mandato, ad Patrem ascendit, consummatioque redemptionis opere redit illum qui opus istud ei commiserat, & fructum ei offert redemptionis iam peractæ, ex omni hominum genere & conditione quasdam velut primitias secum in cælum vehens paterno conspectui præsentandas: An non Noë, Abraham, Isaac, Jacob, eum comitantur quasi primitiæ Patriarcharum? An non Moyses, Samuel, Ezechiel eum subsequuntur tamquam primitiæ Prophetarum? An non Ioseph, Gedeon, Sampson ei adheret ascendenti tam-

quam primitiæ Ductum populi? An non David & Ezechias eius cinguntur latus tamquam primitiæ Regum: An non Iulius serà fecerit, Hieremias lapidatus, Ioannes decollatus primitiæ sunt Martyrum cum puris in eius nativitate interfectioni datis. Verique hi sunt primitiæ Deo & Agno. An non Abel & Daniel inter eos sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, & quasi quadam primitiæ Virginitatis: An non Babylonii adulescentes, & septem Machabæi in tormentis invicti, primitiæ sunt Iuvenum: An non Eleazarus nonagenarius & Simeon ætate provectissimus, primitiæ sunt Senum? An non Melchisedech & Iob primitiæ sunt Gentilium: An non Sara, Rebecca, Esther, primitiæ sunt mulierum: An non Iudith & Anna viduæ censeantur primitiæ viduarum: Ex nullo igitur genere sexu conditione, desunt quedam primitiæ, Christum ascendentes pedesque, Patri ab eo oblate, quando copit ei tradere suo sanguine acquistum, intergrum autem regnum, integro que redemptionis fructus tradet in consummatione sæculi, cum adimpletus fuerit numerus electorum. Propterea dicitur Apostolus, quod is qui descendit, iam ascendit ut impleat omnia, ut scilicet omnes electorum Angelorum & hominum sedes numerumque compleret, & acquirat omnia de scripta & propheta consummaret, inter que postmodum erant eius ad inferos descensus, & in cælos ascensus gloriosus.

Adverte interim, quod ideo ascendit gloriosissimus, quia prius descendit humillimus, & profundissimus, docens quod nos demit-

teret, eod alius volumus præsumendo ascendere, eod profundius deieciendos. Vnde Angelus probat, qui propterea excellentia notitia & amore turgidus se elevabat cum hac voce: Dixi ascendam in cælum, super astra elevabo solium meum, similis ero Altissimo. Ibidem responderet. Veruntamen in infernum & eraberis in profundum lacu. Sic quod alius voluit se elevare, eod profundius cecidit, & irreparabiliter cecidit. Nec potest ultra in cælum ascendere, quia non descendit de cælo, sed corruit & exturbatus est ex illo. Vnde S. Bernardus in memorat. c. 11. rectè pronunciat: Superbia in cælo nata in inferno ceciderit illuc ultra redire non potuit.

Solus ergo filius hominis in cælum ascendit, qui de cælo descendit, sola ascendit cum illo humilitas, soli humiles eum subsequuntur. Illi scilicet qui se filios hominum agnoscunt, agnoscunt etiam infirmitatem suam & indignitatem ad ascendendum, sed gratiæ ipsius & meritis imitantes sperant ab eo in cælum se evahendos, qui simul est filius hominis & filius Dei. Et quia non potest fieri ut caput a-

Apo. 14

Ascendit
gloriosissimus
quia
descendit
humillimus

1. Cor. 15

1. Cor. 15

1. Cor. 15

1. Cor. 15

1. Cor. 15

1. Cor. 15

1. Cor. 15

1. Cor. 15

1. Cor. 15

1. Cor. 15

1. Cor. 15

esse à S. Leone pronunciatum : Quod praecessit gloria capiti, eo spes vocatur & corpori. In hoc firmiter consistunt, & iam illam sequuntur corde, quem ad huc sequi non licet corpore, calcantur omnia quae impeditae possunt in terra. Ascensiones in corde suo in valle lacrymarum in locum quem possunt.

Secunda questio quam proponit Sapiens est: Quis continuit spiritum in manibus? Cui vel postumus respondere, advertendum est, spiritum vana significatione accipi in sacris literis.

Primo quidem accipi potest vox, spiritus, ut idem significet quod vita, est enim vita nostra. spiritus videns est non rediens; hunc spiritum nemo habet hominum in manibus suis, in potestate sua; Deus illum auferit quando vult, etiam quando homo non vult. *Terribili est, et qui auferit spiritum Principum,* ait Psalmista de Deo. At Christus Dominus continuit spiritum in manibus suis, quia habuit potestatem vitae suae, posuit eam a seipso quando voluit, nemo eam potuit ab eo violenter auferre ipso in toto, propterea dicitur: *Propterea meo diligit Mater, quia ego ponam animam meam, ut ite- rum sumam eam. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso, et potestatem habeo ponendi eam, et autem te faciem, turbabuntur, auferet spiritum corporeitatem habeo iterum sumendi eam.* An non hoc est continere spiritum in manibus? Neque solum spiritum suum, sed & nostrum habet in manibus, quia vitam nostram tollere potest, etiam cum nihil minus cogitamus, etiam cum in medijs sceleribus improvidi aciemus.

Secundo spiritus accipitur plerumque pro vento. Sic accipi potest: *Spiritus ubi vult spirat, et nesci unde veniat, aut quid vadat.* Quamvis enim ab Austro vel Septentrione veniat ventum quando cognoscas, tamen determinata & certa loca ubi & unde flate incipit, aut ubi desinet, ignoramus. Sic interpretatur S. Chrysostomus, Cyrillus, Theophilactus & alij. Quasi velit dicere Dominus: *Nemireris si naturam spiritus non intelligis, si deum viam ventis, quem à dicitu & tactu percipis, minime nosti, quomodo operationem spiritus sancti assequeris?* Sicut ergo vere scis ventum esse, licet nescias viam eius; sic certò crede esse spiritum regnerationem, licet nescias modum eius. Spiritum ergo sic accipimus pro vento, more scripturae, hunc habuit Christus Dominus in manibus suis, hunc continuit prout voluit, quia imperavit mari & ventis, obediuntque ei: Spiritum quoque procellisum, qui contra Ecclesiam suam quandoque insurgit, in manibus suis continet, compescit, vel moderatur prout vult. Et quis est alius praeter eum cui venti pareant? Quis alius cui spiritus malignus obtemperet, cum eum vult compescere ne salutem nostram impediat? Denique quis alius est, ad cuius notum obediunt spiritus boni, ad salutem nostram? Nonne ab ipso mittuntur, qui faciunt Angelos suos spiritus, & mittit eos in vinctum orbem, propter eos qui hereditatem capiunt salutem?

Tertio accipitur spiritus, ut significet spiritum

sanctum & eius dona. Sic dicitur spiritus pietatis habitare in nobis, spiritus veritatis, spiritus sapientiae, spiritus charitatis & pacis, spiritus castitatis & puritatis, spiritus ardoris. Hunc spiritum continet Christus in manibus suis, quia spiritum partur cui vult quantum vult, quomodo vult. Illum participamus secundum mensuram donationis Christi. A manibus eius beneficis & munificis profuit in nos omnis gratia spiritualis, omne donum spiritus: vade ad illas semper debemus respicere, ab illis dona nobis necessaria requirere, & spiritum vere vite. Haec sunt manus potentes, & compescunt & remouent à nobis spiritum superbiae, spiritum impatientiae, spiritum immunditiae; & donant spiritum patientiae, spiritum veritatis & castitatis. Haec sunt manus, quae quando volunt, continent spiritum pietatis, & inueniunt atidi, languidi, tepidi; quandoque in plenitudine eum spirare permittunt, & inueniunt zelo, pietate, ardore pleni: *Fluuius spiritus eius est sicut aqua,* devotionis utique & lacrymarum aquae, a corde etiam duro diligit Mater, quia ego ponam animam meam, ut ite- rum sumam eam. *Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à me ipso, et potestatem habeo ponendi eam, et autem te faciem, turbabuntur, auferet spiritum corporeitatem habeo iterum sumendi eam.* An non hoc est continere spiritum in manibus? Neque solum spiritum suum, sed & nostrum habet in manibus, benedictae manus, quae spiritum continent! O be- nedicta manus, quae mox ab Ascensione spiritum effuderunt super corda filiorum hominum & dederunt talia dona hominibus, quibus nunquam similia viderat orbis! Haec tenus continuerat Christus Dominus hunc spiritum & illius dona superabundantissima donec per ascensionem suam in caelum eius agnosceretur potentia & gloria, dicitur E. v. angelista: *Nondum erat spiritus datus, quia Jesus nondum erat glorificatus.* Idem nimirum ascendit, ut adimpleret omnia fide, religione, spiritus plenitudine, gloriaeque sua & maiestate. E. a. 8 Domine, exaltate in virtute tua, & nos cantabimus virtutes tuas. Cape imperium in caelo, aere, terra, inferis, & nos cantabimus fortitudinem, & potentiam tuam, quam ostendis triumphando de demone & mundo, de morte & inferno, quam palam facis ascendendo, spiritum mittendo, orbem doctrina donis, miraculis implendo.

Tertia questio est: Quis colligauit aquas quasi in vestimento? Quasi dicas: Quis est ille, qui omnes aquas potest veluti in veste colligare, ut ad natum suum defluant? Deus in initio condens omnia aquas caeli in nubibus ligauit veluti in vestimento & pannis infantiae suae. Sic dicitur: *Qui ligat aquas in nubibus suis, ut non erumpant praeiter dorsum.* Et de mari dicit Dominus: *Quis coneluxit ostium mare, quando erumperebatur quasi de vulnere procedens? Cum ponerem nubem vestimentum eius, et caliginem illud quasi pannus infantiae obvoluerem? Quandoque igitur Deus aquas in nube quasi in veste colligatas sicut sensim defluere per imbrem vel pluuiam; quandoque etiam per quoddam diluuium*

Spir. S. & eius dona significant.

Psalm. 147

Psalm. 103

Ioan. 7

PARS III
Quis colligauit aquas quasi in vestimento.
Tob. 2. 6.
Iob. 3. 4.

poet. 142

gen. 1. 1. 4.

Psalm. 103
Heb. 1.

torum

zorum suum videtur aperire, quandoque hunc si-
 um magnopere stringit & coarctat nihil desu-
 at, sicut tribus annis tempore Elie. Hinc tempesta-
 tes inundantes, vel e contra siccitates & sterilita-
 tes, prout ei placet vestem vel laxare vel coarctare.
 Sic ergo pater responsio ad questionem tertiam
 per sapientem propositam, si liberaliter & mate-
 rialiter eam accipiamus.

3. Reg. 17.
 Duo
 modis
 Christus
 colligavit
 aquas.

1.
 Aqua
 peccata
 designat.
 Psal. 58.
 Aqua
 sunt pec-
 catorum
 penas.
 Eccl. 11.
 Psal. 123.
 Peccata
 eorum
 penas
 Christus
 colliga-
 vit.
 Psal. 31.

2.
 Iona 2.

12.
 Aqua ro-
 rem gra-
 tia signi-
 ficant,
 quem
 prout
 vult stil-
 lare.
 Psal. 123.

Verum in sensu spirituali & mystico Christo Do-
 minus dupliciter intelligi potest aquas in vestime-
 to humanitatis sue colligasse. Primum enim, quid
 designant aquas, nisi peccata quae nos obtruncare va-
 lent & submergere inftar aquarum exundantium?
 Saluum me fac Deus, quoniam intraverunt aquae
 usque ad animam meam, clamat Propheta, in perso-
 na peccatoris. Et iterum ibidem dicit: Veni in alti-
 tudinem maris, & tempestas demersit. Vel certe quid
 sunt aquae nisi passiones & penas peccatis nostris
 debitas? Quid aquae nisi tribulationes & afflictio-
 nes per quas transire nos oportet? Mitte panem tu-
 um super transiens aquas, dicit Sapiens: Torren-
 tem pertransiit anima nostra, forsitan pertransisset
 anima nostra aquam intolerabilem, dicitur quidem
 afflicti apud Plalmistam. Itaque Christus Domi-
 nus aquas, quibus obruebamur & submergebamur
 (peccata scilicet & penas nostris peccatis debitas) in
 veste humanitatis suscepit, & ne nos penitus mer-
 gerent, impediti. Ipse enim est qui afflictiones &
 tribulationes aufert a nobis, easque colligat ne ni-
 mium exundent. In diluvio aquarum multarum E-
 noc non appropinquavit ad nos: ipse est refugium
 nostrum a tribulatione quae circumdedit nos, ut lo-
 quitur Rex & Propheta. Clamare quandoque pos-
 sumus ad eum cum Iona: Flumen circumdedit me,
 omnes gurgites & fluxus tui super me transierunt. Et
 ego dixi abieci sum a facie oculorum tuorum. Ve-
 rumtamen rursum videbo templum sanctum tuum,
 iam aperto. Illud iam tribus annis clausum fuerat,
 Hoc Ecclesia in afflictionibus suis dicere potest, hoc est,
 quibus videtur obrui, in turbinibus errorum & cha-
 re, quibus videtur vallari: sed sperat in illo,
 qui splendorem fidei templique sancti sui sanctita-
 tem restituit quando vult.

Secundo Christus aquas in vestimento suo col-
 ligatas tenet, rorem scilicet & imbrem gratiae, quem pro-
 ut vult stillare facit aut depluere. Claustrat has a-
 quas Deus tempore antiquo, ita ut non nisi stillae
 defluerent, sterilitasque proinde magna foret. At
 per Prophetam promittit: Doctorem iustitiae qui fa-
 cit descendere imbrem manuum suarum & serotinum. Hic
 est Christus Dominus eximius ille Doctor, qui ipso dicit Pater aeternus. Parvum est ut sit mihi servus, quoniam
 post copiam doctrinae, tamquam caelestis aquae, ad suscitandas tribus Iacob, & facies Israel, eos servos meos.
 daturus erat & copiam gratiae divinae, orbemque
 aeternum terrae. Certe ex his verbis Pro-
 phetae aperta & diserta responsio colligitur in ista
 qua per meritum humanitatis eius (quae velut di-
 vinitatis vestimentum est) ad nos derivantur, non
 solum sicut stillantia e caelo stillantia super ter-
 ram, sed etiam tamquam vivi aquarum copiosae ex-
 dicat: Servavi te ne morieris interitico, & volui ut
 mox

Rore gra-
 tia stilla-
 vit Chri-
 stus, ut co-
 dens.
 Psal. 67.

Psal. 33.

3. Reg. 17.

PARS IV.
 Quarta
 Quarta
 Pars IV.

mox gloriosè surget ut terra incolas totam
suscitavit nos in Christo cuius gratia est sal
vati & conseruati & conseruare facit in caelestibus
in Christo Iesu, ut ostenderet in faculis superueni
entibus abundantes diuitias gratia sua in bonitate
super nos in Christo Iesu. Quasi diceret Apollolus:
Mortui eramus in peccatis, sed Christus qui mor
tuus est propter peccata nostra, & resurrexit pro
pter justificationem nostram, novam vitam, nos parti
cipet effecti, & ad caelestem vitam suscitavit, immo
& quandam nobis inuicem possessionem dedit,
caelestis gloriae per spem certam quam habemus
cum ipso sedenti in caelestibus. Per illam spem jam
quodammodo ibi sedemus, in ipsoque tamquam
Capite glorificari sumus. Nam propter unitatem,
qua caput nostrum est & nos corpus eius, cum sus
citarus est, nos cum illo suscitavit, cum ascendit
in caelum, nos cum illo ascendimus, cum glorifica
tur & coronatur, nos cum illo coronamur, ab illo
enim non separamur, si simus membra eius. Huc
spectat illud S. Aug. *Proportio mea regnat ibi mere
gnare credo: ubi caro mea glorificatur, ibi me glorio
sum agnosco: ubi sanguis meus damnatur, ibi me do
minari sentio. Et licet peccator sim, & communi gra
tia non distingo. Propterea etiam dicitur apud Oleea
ubi dicitur Christi resurrectione sit mentio: Post duos
dies vivificabit nos & in die tertio suscitabit nos, &
videmus in conspectu eius. Per vitam aimirum resur
rectionem suscitavit nos ad vitam beatam & im
mortalem, cum qua dedit nobis fidem & spem
certam vitam & resurrectionem, cum qua in ipso sus
citaro qui caput nostrum est, vita & resurrectio
nostra inchoata est, ut iam diximus.*

Et resurrexerunt. Et prophetaui, inquit, si
aut praeceperat tibi, & ingressus est spiritus & vive
rimus. Campus recte ille in quem ductus erat a spi
ritu Domini Propheta, qui orbibus aridis plenus e
rat, mundum istum designabat: qui in eo agebant
antequam Spiritus a Christo ascendente mis
sus adveniret, aridi erant & emortui instar os
suum siccorum, sed a quatuor ventis venit ille spi
ritus, ut suscitaret & vivificaret omnes terminos
terrae.

Tertio suscitavit Christus Dominus omnes ter
minos terrae per vocem Apostolorum, qui in uni
versum orbem destinati sunt, ut excitarent omnes
in peccatis dormientes, ut ad novam vitam suscita
rent omnes in mortis caligine jacentes. In omnem
partem terram exiit, sonus eorum, & in fines orbis ter
rae verba eorum. Omnes in clamant: Surge qui
dormis, & exurge a mortuis, & illuminabit te Chri
stus. Tuba praedicationis eorum omnibus insonuit
tamquam vox vitae, ut suscitarentur omnes termi
ni terrae. Ipsi advocarunt instar Prophetarum spiritum
suum vitam a quatuor ventis, ut sufflaret super e
mortuos, & reviviscerent. Sed & quotidie Christus
Dominus in omnibus terminis terrae suscitavit eos
qui lethali somno corripuntur, per vocem suam
caelestis insonantem, per gallum cantantem, per
spiritum vivificantem, per inspirationis interioris
gratiam, per praedicationis exterioris tubam, per
minacem timoris eorum concipientis vocem. Num
quam enim cessat illa vox: Surge qui dormis, exurge
a mortuis, & illuminabit te Christus.

Denique, iterum & postremo suscitabit Domi
nus omnes terminos terrae per tubam finalem inso
nantem: Surge mortui, venite ad iudicium. Haec
vox pervadet Orientem, Occidentem, Meridie
Septentrionem, qui sunt termini terrae, concutiet
caelum, infernum, terram, abyssos, mare, & red
dant mortuos suos, hoc est corpora & animas quae
apud ipsos detinentur. Dabit voci suae vocem virtutis.
Christus Dominus, & audient qui in monumentis
sunt, & obedient, & viveant, & procedent quidam
quidem in resurrectionem vitae, alij in resurrectio
nem iudicii.

Tuò Domine Iesu Christe, qui descendisti de
caelo pro nobis, & in caelum ascendisti visibiliter i
terum pro nobis: Fac ut disponamus ascensiones in
corde nostro in valle lacrymarum, in locum quem
posuisti nobis. Agnoscamus quod spiritum in mani
bus ac potestate tua conuincas, illum ergo observa
mus ut effundere digneris super nos, tamquam do
num primum de manibus tuis beneficijs, nobis
plane necessarium ut in caelum ipse ductu con
tendamus. Salus nostra in manibus tuis tantum respice
nos. Agnoscamus quod in veste humanitatis tuae a
quas rotemque gratiae copiam tenetas, laxa si
la passionem, ut non sit anima nostra sicut terra sine
aqua tibi. Denique tu es solus qui potes suscitare

Terminos
terrae sus
citavit
Christus.

1. Per vo
cem Apo
stolorum.

2. Per vo
cem Apo
stolorum.

3. Per vo
cem Apo
stolorum.

4. Quoti
dianis in
spira
tionis
& praedi
cationis
gratia.

5. Per tu
bam fina
lem.

6. Per vo
cem Apo
stolorum.

7. Per vo
cem Apo
stolorum.

8. Per vo
cem Apo
stolorum.

9. Per vo
cem Apo
stolorum.

10. Per vo
cem Apo
stolorum.

1. Per vo
cem Apo
stolorum.

2. Per vo
cem Apo
stolorum.

3. Per vo
cem Apo
stolorum.

4. Quoti
dianis in
spira
tionis
& praedi
cationis
gratia.

5. Per tu
bam fina
lem.

6. Per vo
cem Apo
stolorum.

7. Per vo
cem Apo
stolorum.

8. Per vo
cem Apo
stolorum.

9. Per vo
cem Apo
stolorum.

10. Per vo
cem Apo
stolorum.

Rational. Euan.
Yyy omnes

omnes terminos terræ, & illuminare sedentes in te-
nebris & umbra mortis: suscitavit nos igitur per vo-
cem virtutis tuæ a somno peccati, a torpido lan-
guore desidiæ & vivificavit ac illuminavit nos Spi-
ritu vitæ, efficit ut non ultra obdormiamus in
morte, sed à vita præsentis gratiæ pertingamus ad
vitam æternæ gloriæ.

con. 2. p.
estival.
& alijs.

IN FESTO PENTECOSTES.

LEGT. 4.
tripart.
PAR. I.
De q. a-
vitione S.
Spir. in
nuba, ce-
lumba,
& igne.

Apparuit illi dispersa lingua, tamquam ignis.
Act. c. i.

Spiritus sanctus cum variis habeat in mentibus res se nolle ponere. Iuravit id carnalis homo, hominum operationes, variis etiam symbolis & adeo sublimiter columba evolavit, ut visum et totet illas significare in S. Scripturis. Hinc eius gra-
tia modò significatur nomine aquæ, quia purificat ad cor. & cum lachrymis scilicet Confessio-
& lavat, sumque extinguit concupiscentiæ, in a-
rit. Ille videns eius compunctionem ad omnia pa-
nima febricitante: modò nomine toris, quia irri-
gat & fovendat animam, ut fructum bonorum o-
perum producat, modò nomine lucis, quia dissipat
caliginem mentis: modò nomine venti, quia im-
petum rediret. Post aliquod igitur tempus pœnit
pellit vehementer hominem: modò nomine ignis,
tentia impensam in eadem specie columbæ Spi-
ritu-
quia accendit animum & inflammatur. Tribus au-
tus reversus est, & paulatim appropinquans pœnit
temp potissimum sub symbolis in novo Testamento
apparuisse legitur, in quibus apparitionibus specia-
lis eius approbatio designatur.

1. Appa-
ruit in
specie co-
lumbæ.
Matth. 3.

Primo apparuit in specie Columbæ in baptis-
mo Christi. Columba autem ob candorem symbo-
lum est puritatis, & ob simplicitatem symbolum mundum ubi pes eius quæseret (terra enim luto,
est mansuetudinis: sicque significatur puritas & fecibus, cadaveribus erat conspurcata) in arcem
mansuetudo Christi Domini, puritas quoque quam revera est; idque significabat Spiritum sanctum
producturus erat in his qui post ipsum baptizandi non requiescere in conscientia cada verosa & luto-
erant, & columbina simplicitas quam debebant i-
mitari. Et cum columba pro cantu habeat gemitum, significabatur quoque effectus quem Spiritus
sanctus producit in baptizatis, de quo dicit Apo-
stolus: Quod post hoc pro nobis gemitibus inenarrabi-
bus, hoc est, postulare nos facit, & gemitus pios,
ad Deum dirigere, instar columbæ. Sic columba
intra suam plenissima, quia iuxta rivulos sacra-
mentorum commemorantur, & ibi se dealbant quasi
lacteo rore Ideo etiam multe animæ sanctæ videri
sunt egredi e corpore quasi columbæ. Sic de anima
legitur in vita eorum.

Rom. 8.

Sic & S. Remigio columba de celo detulit vas sacri
Christi. Similiter & Conibero sacrificanti
apparuit ad altare columba, & sacrificio peracto
volitans deduxit eum ad locum ubi S. Virgile cor-
pus sepultum erat Colonia. Sic verò Spiritus san-
ctus elegit, columbam, ut dixerit Hugo Cardin.
Foras si permissus fuisset diabolus, ad Evam in
specie columbæ venire voluisset, sed hoc vas sibi
Spiritus sanctus referavit: quia profectò dignum
non erat ut Spiritus malignus illam formam homini
odiosam faceret, in qua postea Spiritus sanctus appa-
rere debebat.

In Genes.

Secundò Spiritus S. apparuit instar nubis respice-
dentis, & hoc fuit in Christi transfiguratione appa-
ruit enim ibi Pater in voce. Filius in gloriosa carne,
Spir. S. in lucida nube. Per hoc symbolum signifi-
catur quod Spiritus S. instar nubis generat abun-
dantem pluviam gratiæ & doctrinæ celestis, ad
irrigandam & fovendandam aridam terram no-
stram. Unde id significabat nubes illa levis super
quam Dominus dicitur ascendisse, ut ingrederetur
Egyptum. Significabat enim abundantem grati-
am Spiritus sanctus cum doctrina celestis, quam Chri-
stus in Egyptum intulit, in hunc mundum. Quo-
circa, ut alibi diximus, post istam pluviam Spiritus
sancti, Ecclesia peperit tot Martyrum rosas, tot
Gentel-

Admodum
Castro.

Admirabile est quod refertur ab auctoribus fide
dignis. Qui dam Christianus deperibat & ambie-

Sap. 7.

Gen. 8.

1. Jo. 3.

1. Cor. 12.

2. Appa-
ruit in-
star nubis
S. Spir. ex
2. causis
Matth. 7.

1. Jo. 1.

Confessorum violas, rot Virginum lilia, tot Religiosorum millia, tot animas sanctas tamquam flores & gemmas veranantes, ita vt impletum fuerit illud: *Lactabitur deserta, & exultabit solitudo, gemmas gemmabit securi liliam.* Gloria Libani data est ei, & decor Carmeli; Quae erat arida & siccitas, erit in fontea aquarum. Quia scilicet irrigabitur profusissime *pluuia voluntaria* quam *segregauit Deus habitantibus iustis*; illa autem pluuia a Spiritu S. tamquam nube profluit.

Isai. 35.

Psal. 67.

Psal. 98.

Deut. 33.

Psal. 67.

Isai. 60.

Apostoli

praeceam

de nubis

volantibus.

Hac est nube generalis, quae produxit & impleuit imbre salutaris nube illas particulares, quae sunt ad Orientem & Occidentem, ad Meridiem & Septentrionem, velocissimo cursu, ita vt nullus potuerit eas impedire vel retardare; fueruntque velut curus regalis Dei, quo per orbem ferebatur gloriose, sicut dicitur: *Ponit nubem a seculum tuum.* Et, *Magnificencia eius discurrunt nubes.* Hac nube particulares fuerunt Apostoli, a Spiritu sancto impulsus & impleti, vt imbrem ferrent saecundum per vnicum orbem, simulque vt gloriam Dei circumferrent quauersum. De his: *Eccc dabit voci iue vocem virtutis: ante gloriam deo super Israel, magnificencia eius virtus eius in nubibus.* Item, *Qui sunt isti qui vt nubes volant, & quasi columbae ad fenestras suas?* Apostoli discurrebant ad conuersionem populorum instar nubium volabant, modo in hanc, modo in illam regionem prout spiritus impulsus dirigebat & voluntas gubernantis erantque nubes saecundae & lucidae, pluentes verbis, coruscantes miraculis, ad celum volantes elevatione mentis. De terra hu militatis humo & de mari huius saeculi eleuatae in sublime per gratiam Dei coelestes efficiebantur, fulminaque & fulgorem Evangelicae praedicationis maxima efficaciam emittebant, quo terrenas mentes percellabant, evertabant, conuertebant. Columbis quoque comparabantur, quae citillime volant dum nidum repetunt, & ad columbarij fenestras redeunt cum pullis suis. Sic & Apostoli cum discipulis & filijs suis spiritualibus ad volabant ad fenestras columbarij, hoc est, ad ingressum Ecclesiae, per fidem eos adducebant velocissime.

Altera quoque ratio cur in nube tamquam simbolo sibi ipso Spiritus sanctus apparuerit, afferri potest, quia per nubem significare voluit protectionem quam habet suorum. Sicut enim columbae deduxit & protegit Hebraeos de die, vt securitate in terram promissionis pervenirent: ita Spiritus sanctus deducit Christianos in terram promissionem beatitudinis, eos contra aeternum & ardorem concupiscentiae protegens & obumbrans, eis securum iter praemonstrans, nec deserens donec intro duxerit.

Tertio apparuit Spiritus sanctus in die Pentecostes in specie ignis, & hoc convenientissimè factum paruit in fuisse, multis potest rationibus declarari.

Prima ratio est, quia ignis solet esse symbolum

diuinitatis. Vnde & in veteri Testamento per ignem crebro Deus gloriam suam manifestasse legitur, vt propterea dicit Moyses: *Ignis consumens lymbolam Dominus Deus tuus.* Moyses enim dum vidit curam in Horeb, vidit in tubo ardente & flammante. Item dum vidit in monte Sinai: *Erat species gloria Domini, quasi ignis ardens in vertice montis.* Sic Isaac latus Dux fuit Deus in columna ignis. Vidit quoque eum Daniel, & dicit: *Thronus eius flamma ignis, rota eius ignis accensus, fluius igneus rapidus, que egrediebatur a facie eius.* Per hunc fluium rectè dicitur designari Spiritum sanctum, qui a Patre procedit non vt genitus, nec vt filius, sed vt impulsus, & vt fluius: & quidem igneus fluius, quia procedit vt amor, & amor ignis est; & quia ad nos egreditur, vt flumen quod in Apocalypsi draco virgatus est mittere post mulierem penitus absobeat & exsiccet. Hinc etiam factum est, vt multae nationes ignem coluerint instar Numinis, diuinosque decreuerint honores: Et quia dixerunt illum esse Coelapsum, perpetuo conseruandum duxerunt. Sic Chaldaei ignem colebant, idque ex Genesi deducunt Hebraei, & post illos S. Hieronymus. Ibi enim dicitur quod Deus Abrahama eduxit de Syria Chaldaeorum, vt Hebraice ignem significat, & id eod traditio Hebraeorum est, quod de igne eductus fuit Abraham miraculose, quodque in ignem fuerit injectus, quia illum colere noluerit. Quapropter sic legitur: *Deus qui eduxit Abrahama de igne.* Sed sine hoc verum sit, sine non, ex eo solum colligitur, quod ignem coluerint Chaldaei, & alij gentes, quod impio ritu traducerent filios suos per ignem, quasi ab eo conlecrarentur, tamquam a Numine.

Vnde reprehenditur Rex Achaz his verbis: *Lustrauit filios suos in igne, iuxta ritum gentium.* Et, *Insuper & filium suum conlecravit transferens per ignem secundum idola Gentium.* Aegyptij quoque & Persae ignem coluerunt vt Deum, & propterea voluerunt illum Regibus suis quocumque irent praeferi, in signum cuiusdam diuinitatis, quia hi erant tanquæ Apostoli cum discipulis & filijs suis spiritualibus obleruauerunt Imperatores Romani sine igne & lumine praevio nusquam procedentes. Sed hoc postmodum Christiani Imperatores usurpare noluerunt: honoremque hunc ignis & facis ardentis ad Deum transferunt & diuina. Hinc Christo Domino & Sanctis ignem & lumina accendimus; illi vt Deo, his vt Lucis aeternae confortibus. Apud Romanos quoque erant conlecratae Vestales Virgines, quae ignem perpetuo conlecrarent tamquam numen quoddam. Colebant enim ignem sub numine Vestae. Hinc illud Ouidij in Fastis:

Nec tu aliud Vestam quam viuam intelligo flammam.

Nataq; de flamma corpora nulla vides.

Iure igitur Virgo est, que emina nulla remittit.

Nec capis, & comites virginatatu amat.

Itaque ignis licet diuinitatem non habeat, tamen diuinitati aptum est symbolum, perfectioneque

diuinitatis. Vnde & in veteri Testamento per ignem crebro Deus gloriam suam manifestasse legitur, vt propterea dicit Moyses: *Ignis consumens lymbolam Dominus Deus tuus.* Moyses enim dum vidit curam in Horeb, vidit in tubo ardente & flammante. Item dum vidit in monte Sinai: *Erat species gloria Domini, quasi ignis ardens in vertice montis.* Sic Isaac latus Dux fuit Deus in columna ignis. Vidit quoque eum Daniel, & dicit: *Thronus eius flamma ignis, rota eius ignis accensus, fluius igneus rapidus, que egrediebatur a facie eius.* Per hunc fluium rectè dicitur designari Spiritum sanctum, qui a Patre procedit non vt genitus, nec vt filius, sed vt impulsus, & vt fluius: & quidem igneus fluius, quia procedit vt amor, & amor ignis est; & quia ad nos egreditur, vt flumen quod in Apocalypsi draco virgatus est mittere post mulierem penitus absobeat & exsiccet. Hinc etiam factum est, vt multae nationes ignem coluerint instar Numinis, diuinosque decreuerint honores: Et quia dixerunt illum esse Coelapsum, perpetuo conseruandum duxerunt. Sic Chaldaei ignem colebant, idque ex Genesi deducunt Hebraei, & post illos S. Hieronymus. Ibi enim dicitur quod Deus Abrahama eduxit de Syria Chaldaeorum, vt Hebraice ignem significat, & id eod traditio Hebraeorum est, quod de igne eductus fuit Abraham miraculose, quodque in ignem fuerit injectus, quia illum colere noluerit. Quapropter sic legitur: *Deus qui eduxit Abrahama de igne.* Sed sine hoc verum sit, sine non, ex eo solum colligitur, quod ignem coluerint Chaldaei, & alij gentes, quod impio ritu traducerent filios suos per ignem, quasi ab eo conlecrarentur, tamquam a Numine.

Vnde reprehenditur Rex Achaz his verbis: *Lustrauit filios suos in igne, iuxta ritum gentium.* Et, *Insuper & filium suum conlecravit transferens per ignem secundum idola Gentium.* Aegyptij quoque & Persae ignem coluerunt vt Deum, & propterea voluerunt illum Regibus suis quocumque irent praeferi, in signum cuiusdam diuinitatis, quia hi erant tanquæ Apostoli cum discipulis & filijs suis spiritualibus obleruauerunt Imperatores Romani sine igne & lumine praevio nusquam procedentes. Sed hoc postmodum Christiani Imperatores usurpare noluerunt: honoremque hunc ignis & facis ardentis ad Deum transferunt & diuina. Hinc Christo Domino & Sanctis ignem & lumina accendimus; illi vt Deo, his vt Lucis aeternae confortibus. Apud Romanos quoque erant conlecratae Vestales Virgines, quae ignem perpetuo conlecrarent tamquam numen quoddam. Colebant enim ignem sub numine Vestae. Hinc illud Ouidij in Fastis:

Nec tu aliud Vestam quam viuam intelligo flammam.

Nataq; de flamma corpora nulla vides.

Iure igitur Virgo est, que emina nulla remittit.

Nec capis, & comites virginatatu amat.

Itaque ignis licet diuinitatem non habeat, tamen diuinitati aptum est symbolum, perfectioneque

1. Quia ignis est lymbola diuinitatis, Deus, 4. Exod. 3. & 24. Dan. 9.

Apoc. 12.

Ignis pro Numine habitus.

Gen. 11.

2. Esai. 9.

2. Par. 28.

4. Reg. 16.

& attributa diuina representans; potentiam, sapientiam, bonitatem, iustitiam, puritatem, auitatatem, sublimitatem, lucem, incomprehensibilitatem.

apparentibus linguis igneis, in die facta sunt corda flammaria, quia dum Deus in ignis uisionis iuxta perunt, in his iuuiter per amorem arserunt, ait S. Gregor. homil. 30. In Euangel. Itaque ignis designat gratiam & charitatem Spiritus sancti, quia illa in istar ignis mentes purificat, illuminat, accendit, ad celestia eleuat, & corda antea dura erigunt, liquefacit, & in Deum effluere facit. Sine gratia & charitate quam diffundit Spiritus S. in corda nostra, nullum opus nostrum potest esse meritum, nulla actio, nullum obsequium, nullum sacrificium Deo potest esse gratum.

In igne Dei potentia repraesentatur.

1. In eo significatur Dei potentia, quod ignis sit summa efficaciam, ut dura quaelibet emolliat, & liquefaciat, vel confringat, & in cineres conuertat: Sic Dei potentia quaedam emolliat, quaedam confringit.

Dei sapientia.

2. In eo significatur Dei sapientia, quod ignis lucidissimus sit, lucem suam late diffundens, ut tenebras dissipet, in caligine lucem se praebens, & delectans, sic & Dei sapientia Beatos illuminat, & delectat, nobis quoque in tenebris affulget, ut caliginem ignorantiae nostrae dissipet.

Dei bonitas & amor.

3. In eo significatur Dei bonitas & amor, quia inter caetera elementa ignis maxime nititur se omnibus rebus communicare, suamque vim, formam, splendorem illis imprimere, & sibi assimilare: ita diuina bonitas in omnia se diffundit, conaturque hominem sibi similem facere, suae claritatis & gloriae participem reddere.

Dei iustitia.

4. In eo significatur Dei iustitia, quod ignis terribilis sit, & formidandus, & de vastans quasi zelus suae id quod sibi contrarium est, ut patet in incendijs & fulminibus. Simulque iustitia & misericordia Dei in hoc designatur, quod quaedam ignis obdurat, quaedam resoluat, & liquefacit: sic Deus cuius nulli misereatur, quod uolentiduratur.

Dei puritas.

5. In eo significatur Dei puritas, quod ignis sit sine mixture purissimus, simplicissimus, subtilissimus, ab omni alio se secretus, nec in eo quicquam est quod non sit ignis, habet quoque vim alia purificandi, ut patet auro, argento, & metallis. Et quia ignis nunquam est otiosus, sed uiuidus semper & actiuus, ideo Dei etiam actiuitatem designat: quia sicut semper Deus est, ita semper agit; & ab aeterno non desinit ei actio ad intra suae immansens.

Dei sublimitas & eminentia.

Denique, in eo quod ignis semper sursum in sublimem tendat quasi coelestis foret naturae, nec pariter se contrectat, sed exurat contrectantes se & sit inaccessibilis significatur Dei sublimitas & eminentia, luxque incomprehensa. Habitu enim lucem inaccessibilem, inquit Apostolus, & qui uolunt eum comprehendere ac mysteria eius, seculum adurunt & si uideantur, Deum esse ignem intelligibilem, ab hoc igne immenso tamquam scintille innumeratae exsiliunt Angeli & homines, caeteraque creaturae.

PARS II.

Cur in igne apparetur, est: quia specialiter ignis significat gratiam & effectum Spiritus sancti, ardoremque charitatis, quem producit in fidelium cordibus, dum ad eos uenit. Exertius igitur exhibuit in imagine, quod interius operabatur in mente: apud Ezechielem Prophetam in figura legimus: Nam dum repente sonitu super discipulos uenit, uidisse uiram lineis indutum cui caelitus dicebat: Ingressus in medio rotarum: us sunt subruis Ezech. 10. Cherub.

In huius rei figura iubebat Deus in antiquo altari semper ignem afferuari, & sine igne sacrificium non offerrebat. Ignis agnus allari debebat, igne fruges, quae offerrebat, debebant torrefieri, igne uictima consumi. Quotidie in sacrificio Melchisedech, qui panem & uinum obtulit, partem panis fuisse igne coctam quidam existimant; ut non esse simplex oblatio, sed sacrificium perfectum quod requiritur oblatio immutationem: illud quoque notatu dignum: dum olim Deus indicat uolebat sacrificium sibi gratum esse, igne caelitus emissio id fecisse. Sic super sacrificium Abel defecit (& uolo descendit, uel uultu S. Scripturae Interpretes tradunt: & ex eo probari potest, quod ubi nostra lectio habet: Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius, alia lectio Theodotionis habet: Inflammasit Dominus super Abel. Ex illo igitur igne caelitus super sacrificium Abels defecit (& non super sacrificium suum). Cain cognouit fructus suis sacrificium Deo acceptum fuisse, suum uero non, quia ignis super illud non descendit. Quomodo enim autem id fecisset, oemus? Sic sacrificium Geดอนis offerre uis panes azymos assumpti ignis, quasi de terra ebulliens, sed ad Deo immolatus ad Num. 16. mysterium, Sic sacrificium Manue Paris Samplo-3. Reg. 18. nis, sacrificium Aaronis, sacrificium Elias, caelestis flamma corripuit. Significabat omnis hic ignis charitatis & diuini amoris flammam, quae debet incendere coram Deo omne sacrificium, cordis nostri, ut odoretur Dominus odorem suscitatoris. Ignis que uille semper debet conseruari in ardore suo in tabernaculo nostro interiori, quia hic est in terram, & quid uolens non accendatur? Huic ignem copiosissimum mittit in terram in die Pentecostes, uade apparet mysticum eius symbolum, ignis scintillans in uertice Apostolorum: ignis non consumens nec comburens, sed depurans & cinerem, sed in Deum transformans & eleuans, ignis uasa electionis confans, & rubiginem expurgans.

Leuit. 6.

Nullum enim sacrificium sine igne

Gen. 4.

Indicij.

Num. 16.

3. Reg. 18.

Ent. it.

Ezech. 10.

Cherub.

Cherubim, & imple manum tuam prunis ignis, & videndum mysteria, & ad prophetandum. Hæc re-

Jerem. 1.

effundendo super civitatem. Christus vit per antonomas-
nam est, de quo dicitur: *Frumenta eius cum dabit virtū.*
Indumentum eius lineum facta est humanitas, que
multa subijt tormentis, sicut & linum vt ad telam
candidam perducatur, multis prius modis atteri-
tur. Pro his ergo laboribus & doloribus dicit ei Pa-
ter: *ingredere in medio rostarum.* Quasi dicit: Ascen-
de ætæra in cœlum, & sedem pone in medio orbi-
um cœlestium: & quia scio te ignem velle mittere
in regionem vnde venis: *impe manum tuam pru-
nis, & effunde super civitatem.* Ecce id ipse, cuius
iuxta Prophetam, *ignis est in Sion, & cœminis in Je-
rusalem.* Hic est magni consilij Angelus, qui im-
plevit thuribulum de igne altaris (quomodo loqui-
tur S. Iohannes), & in terram misit. Hic est ignis zeli
& charitatis, qui non reperitur in terra nisi mittatur
de cœlo, non reperitur in thuribulo aut in altari
cordis nostri, nisi veniat de thuribulo & altari cœ-
lesti & diuino. Hinc participarunt hodie discipuli
in Ierusalem, participarunt & fideles quotidie in toto
orbe, tanquam in Ierusalem.

Isai. 31.

Apoc. 8.

Leuit. 6.

Nullum enim sacrificium sine igne.

Gen. 4.

Judic. 3.

Nam. 16.

Reg. 18.

Gen. 12.

Jerem. 20.

Ezech. 1.

Gen. 10.

ferre ipse. Sic deniq; Elias consecratus fuisse censetur Pro-
pheta per ignem, quandoquidem de eo dicitur:
Surrexit Elias quasi ignis, & verbum eius quasi fa-
cula ardebat. Quali dicitur: Elias accensus erat
zelo honoris diuini in corde quasi igne, sicque ap-
paruit & extitit in medio populi quasi fax ar-
dens & incendens auditores: quia verbum oris
ipius ex corde igneo promanabat, & obediens
accendebat duomo, inobediens autem igne cœ-
lesti consumebatur. In enim enim de cœlo sepius
descendere in vindictam impiorum; & quia ze-
lo igneo ardebat, in cœlum fuit sublarus curru
igneo. Imò tradit S. Epiphanius in Vitis Propheta-
rum, in vita Eliæ & Dorothæus in Synopsi iam ab
incunabulis per flammam fuisse eueritum, in fi-
gnum ardentis eloquij; non quod verè flamma fue-
rit enutritus, sed quod illa iam beret vultum & os
eius, in illudque videretur ingredi loco lactis, il-
lumque cibare. Audi Dorothæum: *Cum nasciturus
esset Elias, pater eius vidit illum ab Angelo albican-
tibus salutaris, & in igne tanquam fascis in volui, &
flamma ignis velut cibo ali. Et Ierusalem profectus
ram istam indicavit, diciturque est illi ex oraculo ne
rimaret, fore enim tu puer natusurus in luce habita-
ret, & qua dicitur firmam sententiam habentis, in-
dicaretur Ierusalem in gladio & igne.*

Ecc. 4.

4. Reg. 1.

Itaque Ap. 11. & 13. in ritu sancto in specie i-
gnis apparet, te fuerunt in auctoritati, quia mitteban-
tur in Ierusalem ad corda fidelium ignito eloquio
succedenda, mittebantur in Ierusalem Cherubinorum
in orbem vnde sum promouendum currum glo-
rie Dei, & magnificentiam eius declarandam: *Vbi
erat impetus Spiritus, illuc gradiebantur.* Mitteban-
tur in Ierusalem: Ierusalem enim igne sermonis Dei in
medullis exaltuante, & foris se prodente mitteban-
tur in Ierusalem prunis ardentibus de altari diuino de-
sumptis bene purgati, & igniti labijs. Mittebantur
in Ierusalem Moyses à Christo (qui apparuerat in rubo
curus, rubo ardente chantis) cum vigila virtutis,
hoc est, cum potestate miraculorum, & cum lege
igneæ, quam toto debebant orbe circumferre zelo
ardentissimo. Sicut ergo lex vetus data fuerat Moyfi
cum igne fumo, tonitru, fulgure, multo magis lex
noua danda fuit hodie per ignem Ap. 11. & 13. spiri-
tu facto. Ignis ille antiquus, typus erat huius-
modi: tonitru antiquum typus soni vehementis; ful-
mina & fulgura, typus miraculorum & concionum
per Ap. 11. & 13. coruscantium; fumus erat typus per-
nitentiæ Iudæorum & Gentium. Sic idem Deus in
vetera lege strenda & promulganda, cognoscitur
per ignem.

Non ergo iam possumus dicere quod in appari-
tione Domini facta Eliæ dicitur. Cum enim esset
in monte Oseeb, & iuberetur stare coram Domino:
ecce Spiritus sive ventus grandis & fortis contes-
rens petras ante Dominum, & subvertens montes:

1. Reg. 17.

Et non in Spiritu Domini. Deinde ecce post Spiritum commotio, quasi horribilis terre trepidatio, *Et non in commotione Domini.* Vltimus post commotionem ecce ignis, *Et non igne Domini.* Denique ecce post ignem sibilus auræ tenuis, & ibi Dominus. Unde operuit vultum Eliæ, & egressus fletus in ollis peluce, & vox ad eum. *Quid hic agis Eliæ?* Nempe hic modestè corripitur Eliæ perturbatus, zelo vindictæ æstuans, opransque vultu Iesabælem cum suis perderet, corripitur, inquam, per sibilum auræ lenis. Apparet ergo ei Spiritus sanctus non in vento vehementi, sed leni, ut nimium zelum & nimiam indignationem leniret, eique spiritum patientiæ & mansuetudinis inderet. Quasi diceret ei Dominus. dum offert illius ventrum validissimum, terræ motum, ignem, tria, certe violentissima: Mihi omnia elementa famulantur, ô Eliæ, & præsto sunt vultu idololatras & Iesabælem illicò dispendere possim; at volo vultu elementa & longanimitate, quam tibi per spiritum lenem significo, ut eam imiteris; rigor ille extremus non secundum usitatum est providentiæ meæ modum. Idcirco ait ad singula: *Non in eo Dominus.* Audi I. eorum de hac re L. 4. contra hereses. cap. 17. *Docebatur Prophetæ turbator & concitator ad vindictam, agere mitius: Et Domini adventus significabatur post legem mitti Et tranquillius, Et regni Christi mitti Et pacifica requiesio*

In die porro Pentecostes, ecce repente de cælo sonus grandis, *Et ibi Dominus:* ecce spiritus vehementis, *Et ibi Dominus:* ecce cœnaculi Apostolici concullio & repletio, *Et ibi Dominus:* ecce ignis dispersus velut in linguas, *Et ibi Dominus.* Sonus ille symbolum erat sonitus Evangelij, qui totum orbem debebat pervadere per prædicationem Apostolorum accepto Spiritu sancto: *In omnem terram exiit sonus eorum, Et in fines orbis terra verba eorum.* Simul etiam sonus ille excitabat animos fidei, ut ad devotè excipiendum adveniantem Spiritum, & Iudæos per vibem spaisos ad accutendum ad cœnaculum, in quod ille sonus ferebatur, sicut tonitruum cum fulmine quandoque fertur in certam domum. Ventus vehementis repræsentabat efficaciam & vehementem impellum Spiritus sancti, qui Apostolos validos reddebat & efficaces ad invadendum cum impetu totum orbem, & Christo subjugandum. Sic quoties Sampson aliquod opus heroicæ & supernaturalis fortitudinis erat acturus, dicebat: *igitur in eum Spiritus Domini,* quasi ad id eum excitans, elevans, roborans. Lingua ignea significabant Apostolicas linguas cœlesti igne imbuedas, ita ut ignito eloquio potentes fierent ad frigidâ corda inflammanda, imò & ad saxea corda conterenda sic ut illis conveniret illud: *Numquid non verba mea quasi ignis ardens, Et quasi malleus conterens petras, dicit Dominus?* Item & illud Eliæ: *Surrexit quasi ignis, Et verbum eius quasi facula ardebat, Et urebat.* Patuit id in Petro, qui surrexit in die Pentecostes quasi ignis, & omnes auditores in-

flammauit. Sic & toto orbe ignitum eloquium Domini circumtulit. Apostoli, quasi *ignis potentes acuti* & *carbones desolatorios*, ad corda inimicorum Christi inflammanda, odium eorum in amorem convertentes. Sic dicit S. Gregorius Hom. 30. in Evang. *In linguas igneus apparuit Spiritus, qui omnes quos repleverit, ardentes pariter facit Et loquentes Linguas igneus Doctores inveniunt, quia dum Deum amandum prædicant, corda audientium inflammant.* Nam *Et oratio est sermo Doctores, si præbere non valeat incensum amoris.* Hoc doctrinæ incensum ab ipso veritate ore conceperant, qui dicebant: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, cum loqueretur in via, Et aperiret Scripturas?* Iosuper per linguas igneas, quæ dispersit infuderunt vertici Apostolorum singulorum, acceperunt donum linguarum, ut possent progredi ad omnes gentes: sicque multiplices linguas igneas significabant multiplices gentium linguas, quarum cogitationem & habitum onem eis Spiritus sanctus indicat. Numerantur autem à plebisque primæ lingue triginta, tot enim in divisione linguarum in fabrica turris Babel eisdem familiis ex Noè progenitis inditas celesent. Alij putant fuisse tantum famulias 35, & consequenter tot linguas: sed ex illis multa alie postmodum sunt ortæ & adinventæ. Imò capitula Iudicæ resstantur in vna tantum valle Indicæ Occidentalis septuagintas numerati linguas, & quamlibet vibem sapere habere propriam linguam, ne ab incolis vicinæ vibus, cum quibus hospitium tem exerceat, intelligatur, neve cum hostibus, vel in lingua communiceat. Certum interim est, primarias linguas tunc inter gentes ad quas mittebantur Apostoli, videntur eis fuisse inditas, cum fidei debeant esse Doctores in qualibet gente. Vnde S. Augustinus in Plal. 54. *Deus datus est linguas in fabrica turris Babel, ne se intelligendo perniciosam facerent vnitatem.* Per superbos homines diuisa sunt linguas, per humiles Apostolos congregatae sunt linguas. Spiritus sanctus dispersit linguas, Spiritus sanctus congregavit linguas. Quando enim Spiritus sanctus venit super discipulos, omnium linguas locuti sunt, ab omnibus intellecti sunt, lingua dispersa in unum sunt congregata. Gentiles diuisas habent linguas, si volumus vnitatem linguarum carnis vna est lingua in fine cordis. Itaque Apostoli linguas omnium gentium locuti sunt, quia per linguas constat sociatio generis humani, siquæ oportebat per linguas omnium gentium significari societatem istam filiorum Dei, & membrorum Christi futuri in omnibus gentibus.

Quidam existimant, Apostolos vnica solum lingua locutos, propria scilicet Syrohebræa, sed à varijs variarum linguarum gentibus fuisse intellectos; sicut de S. Vincentio Ferrerio legitur quod Hispanice concionans, ab Italis, Galhis, Flandis, Anglicis intelligebatur. Ita cenet S. Cyrilianus serm. de Spiritu sancto Aiaror, Occumenius, Cathusianus. Sed verus est Apostolos & quoscunque in cœnaculo

Psal. 119.

Differre ra, doni linguarum

Gen. 11.

Vna, an varia linguarum Apostoli locuti.

Psal. 18.

Ventus vehementis est efficacia Spir. S.

Lingua ignea, ignitum eloquium Ier. 23.

Ecc. 48.

eulo presentes (etiam mulieres, præterim Scipiam & Magdalenam) varijs linguis esse locutos non sinit, sed successivè. Hoc enim exprimitur, dum dicitur: *aperiunt loqui varijs linguis*, non solum unam quam varij intelligerent, alioquin miraculum hoc non tam loquentium quam audientium fuisset, non enim fuisset in Apostolis, sed in Iudeis audientibus; Deus autem dono linguarum voluit glorificare Apostolos. Vnde & Apostolus dicit: *Gratias ago Deo, quod omnium vestrum lingua loquor.* Et hæc est sententia communis SS. Patrum. Non negamus tamen subinde a postolos una lingua loquentes ab auditoribus diversæ lingue fuisse intellectos, id enim etiam concessum fuit Apostolicis Viris, sic de S. Xaverio habetur in processu Canonizationis: *Diversarum gentium inquis quas non didicerat, cum Evangelii causa eas a iher, ita eleganter loquebatur, ac sibi natus & educatus fuisset.* Et contigit non raro ut cum concionantem diversarum nationum homines sua quisque lingua plane & politè loquentè audierit: id quod proximo miraculo ab ea gente habitum nõ solum auxilio venerationem Xaverii, sed multos etiam ad fidem convertit. Sic de S. Vincentio diximus, quod ab omnibus natione intelligeretur proprio loquens idiomate, adeoque ab Hispanis per Galliam in Belgium penetrans, convertit octo millia Saracenorum, viginti quinque millia Iudeorum, quadraginta millia publicorum peccatorum, plusquam centum millia aliorum peccatorum ad confessionem induxit. O ignea mens, ignea lingua Vincentii & Xaverii, gravi mare & abyssos, & reptilia qua in eis sunt, & adeo potens in peccatoribus inflammandis! O ignea mens, ignea lingua S. Dominici per ficulam ardentem matris in utero præsignificata! O ignea mens, lingua ignea S. Francisci, ad quem tamquam novum virum mundo consilium datum omnis lex properabat, ad flammam eius ex ore procedentem participandam! O ignea lingua S. Antonii Paduani que adhuc post mortem a S. Bonaventura inventa est integra post triginta annos! O ignea lingua S. Bonaventura, qui adeo Doctor Seraphicus dictus est, que anno 1434 annis post mortem 160. integra & quasi recens reperta est in eius translato, cum corde & capite etiam integro! Hi imitatores Apostolorum fuerunt in vita & doctrina, & ideo eandem cum ipsis flammam participarunt, a Spiritu sancto magis edocti quam ab hominibus! O quam valox est sermo sapientis, & ubi Deus Magister est, quam cito abicitur quod docetur, ait S. Leo scilicet de Pentec. *noxi ut tetigeris, mentem docet, solumque tergit.* Et docuisse, inquit S. Gregor. Hom. 30. in Evang. Patet in Apostolis, qui non fortis apparentibus linguis igneis, vis potere linguis loqui, sed etiam cognoverunt perfectissimè omnia mysteria fidei, omnia Magnalia Dei, docente Spiritu sancto.

Veni igitur Spiritus divine, illumina, accende, expurga, in sublimem erige corda nostra, ut sicut lucida que sunt tenebrosa, sicut audentia que sunt te-

pida & torpida, sicut pira que sunt immunda, sicut colubina que sunt terrena Tange & linguas nostras igne tuo, que influmata sunt ab igne gehennæ, expurga omne vitium, ut non loquamur nisi sancta: &c.

DOMINICA TRINITATIS.

Tres sunt qui testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum & Spiritus S. & hi tres unum sunt. 1. Ioan. 15.

Lect. 3. c. 1. p. 1.

Primum Fundamentum Fidei nostræ est, credere Deum esse. Hoc est quod Apostolus dicit au Hebræos: *Accedentem ad Deum, oportet credere, quia est, & quod inquirentibus se, remunerator sit.* Deum autem esse non solum supernaturale lumen fidei, sed etiam naturalis ratio docet, nam ex creaturis potest homo usque ad Dei Creatoris notitiam pertingere, eo quo Cælum, Sol, Stellæ, Aër, Terra, Aqua, Elementa, & omnia mixta Deum esse clamant. Creatura visibilis scala quædam est, per quam ad Dei quamdam cognitionem conscendimus: quotque in particulari sunt creatura, tot sunt gradus huius scalæ. Ascendebat S. Augustinus per gradus huius scalæ, dum Soliloqu. cap. 31. dicit: *Circuibam omnia Domine querens te. Interrogavi terram, si esses Deus meus, & dixi quod non es omnia que in ea sunt, hoc mihi confessæ sunt. Ecce primus gradus quem debuit pertinuisse. Interrogavi mare & abyssos, & reptilia qua in eis sunt, & responderunt: Non sumus Deus tuus: quare super nos es. Ecce secundus gradus quem oportuit transilire. Interrogavi stabilem aerem, & inquit: uniuersus aer cum omnibus incolis suis. Fallitur Anaximenes, non sum ego Deus tuus. Ecce tertius scalæ gradus, in quo necdum oportuit hæerere. Interrogavi Cælum, Solem, Lunam, & Stellæ. Neque nos sumus Deus tuus, inquiunt. Ecce quartus gradus, sed ultra oportet scandere. Et dixi omnibus his qui circumstant fores carnis meæ. Dixisti de Deo meo quod vos non estis, dicite mihi aliquid de illo. Et clama verunt omnes voce magna, ipse factus nos. Ecce adiuvant ad ulteriorem ascensum, ut tandem perveniatur ad summam scalæ. Interrogavi deinde mundi molem: Dic mihi si tu es Deus meus, an non: Et respondi voce fortis, non sum ego: quem quæris in me ipse fecit me: supra me quæres, qui regis me, qui fecit me. Ecce summam scalæ, qua conscensa, invenitur is qui quaeritur. Interrogatio itaque creaturarum, profunda est consideratio earum: Responsio creaturarum attestatio est ipsarum de Deo, quoniam omnia clamant, Deus nos fecit. Quod conforme est dicto Apostoli: *Invisibilia Dei per ea que facta sunt, intellecta conspiciuntur.* Antea dixerat Sapiens: *A magis adine speciei & creature cognoscibiliter poterit Creator horum videri.* Sicut qui pectus prænobis, aut Palatum magnificum attentè intuetur,*

1. Fundamentum fidei, credere Deum esse.

Deum esse per visibiles creaturas cognoscere potest.

Rom. 1. Sap. 13.

MOX

(al. 119.)

Act. 2.

1. Cor. 14.

Diversi Sauti, i guntum eloquium habentes:

Diversi Sauti, i guntum eloquium habentes:

en. 12.

ia, an ris quis ostol usi,

Mundus est liber & speculum Dei demon- strans.

max intelligit Pictoris, aut architecti eminenciam scientiam, feratque desiderio ad illius noticiam. sic & pulchritudo creaturarum & ordo earum excitat hominis desiderium ad Creatorem eam.

Propterea etiam Mundus hic visibilis comparatur libro expanso, aut speculo coram nobis posito. Libro quidem, quia sicut per litteras & characteres libri inscriptos animus ad ea quae significantur, intendit: Sic tot Stellae & luminaria, tot elementa & creaturae. Orbis huius visibilis, tot sunt characteres in libro grandi exarati, per quos nobis significatur excellentia Dei. Non ergo esse debemus instar puerorum, qui litteris pictis in aureo codice delectantur, nec quid ultra velint ista litterae; accedunt; sed sapienter debemus advertere quid creaturae, tamquam grandes characteres libri coram nobis expansi, velint significare: in istis visibilibus debemus legere invisibilia Dei. Similiter qui speculum contemplantur, non id faciunt ut ibi immoretur, & vitium solum conspiciat, sed per illud vult etiam alia objecta representata contemplari. Sic creaturarum contemplatione uti debemus, non ut ibi immoretur, sed ut per eas ad bonitatis, potentiae, sapientiae divinae noticiam & amorem (tamquam per speculum) pertingat oculus mentis nostrae. Unde notant Theologi, quod haec est differentia huius & alterius vitae. Ibi videbimus creaturas in Creatore, nunc autem videre debemus Creatorem in creaturis. Ibi Deus & essentia divina nobis erit speculum representans creaturas, non creatura est speculum naturale representans Creatorem.

Hoc speculum, huncque librum saepe contemplantur sancti in hac vita arguentes. Unde S. Antonius interrogatus, quomodo si cedebis in deserto viveret? Respondit: Quid mihi opus libro? Ecce mundus iste visibilis, & natura creaturarum, liber coram me expansus est, in quo mihi continuo legere licet, ubi enim se ipsum Deus ad vivum depinxit, & expressit.

Sed & homo ipse sibi ipse liber esse potest & speculum clarissimum quo agnoscat Deus, si attentè velit se considerare, ita ut non sit necessarium ut extra se feratur ad cognoscendum Deum. Lumen vultus eius signatum est super nos in potentis animae ad similitudinem & imaginem Dei create. Immo sensus etiam corporis, venae, nervi, arteriae, oculo artificio & ordine dispositae Deum esse clamant & omnia ossa dicunt, Domine qui similitudo tibi? Propterea dicebat Aug. Radix ad me: intravi in me. Genio ad me: Tu quis es? Et respondit mihi: Homo rationalis & immortalis. Et incipit dicere quid hoc esset, & dixi: Et unde hoc Domine Deus me servande nisi per quem vivo ego Tu per quem vivunt omnia. An quisquam se facit? An est artifex. An aliquid quam à te raditur est? Et vivere. Nonne tu es sum quum esse, à quo est omne esse? Quicquid enim est, à omnia praesens, quem videbimus scitum est, quando pareram.

eo est, quia sine te nihil est. Nonne tu es fons vitae, à quo fuit omnia vita? Quicquid vivit, per te vivit, quia sine te nihil vivit? Tu ergo Domine fecisti omnia. Num quare non quis fecit me? Tu Domine fecisti me sine qua factum est nihil: Tu factor mei, ego opus tuum. Haec S. Aug. Soliloquiorum c. 13. Nec ab illi modo etiam antiqui Philosophi & Sapientes, ratiocinando per lumen naturale, concludunt à rebus inferioribus & creatis tandem deveniendum esse ad unum Primum Principium, Primum causam, Primum agens, Primum movens, Primum Ens, Primum vivens; & hoc ipsum est Deus. Rectè igitur dixit S. Aug. in Psal. 74. Deus ubique secretus est, ubique publicus, quem nulli licet ut est cognoscere, & quem nemo permittitur ignorare. Sicut illi velle ut eum ignorare qui vivunt sine Deo in peccatis, sed ipsa conscientia eos quandoque arguit, & Deum esse velint nolint, conviact.

Secundum Fidei fundamentum est, non solum Deum esse, sed etiam in eo omnem perfectionem reperiri, ideoque esse Aeternum, Immensum, Omnipotentem, Omniscium, & infinitis alijs prae-dictum perfectionibus.

1. Aeternum est, quia semper fuit, semper erit, semper est. Imò necessariò & essentialiter est, sine principio aut fine sui esse, nec proprie habet praeteritum aut futurum, sed habet, ut in continuo praesens & idem esse sit ut nomen eius sit: Qui est, prout dicebat Moyses filijs Israel: Qui est, nisi me ad vos. Hoc nomen et soli convenit, quia soli impossibile est non esse, & solus habet esse à se esse independentes esse necessarium, à quo omnia alia sic dependent, ut sine illo in nihilum redeant. Et ideo etiam de ipso dixit Apostolus: Qui solus habet immortalitatem. Solus enim habet ex natura & essentia sua, ut non possit mori, aut deficere. Non specit, non crescit, non diminuitur, non mutatur. Caeli peribunt & mutabuntur: Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Ipse interitum est Rex Caelorum, Rex saeculorum, Praesens temporum, Dominator aevi & aeternitatis. Dies, mensales, anni, tempora, omnesque saeculorum ordines & vicissitudines, ab eius aeternitate emanant, sicut radij à sole, sicut rivuli à fonte, sicut scintillae ab igne: sed ipsa semper eadem fixa & immota sibi consistat aeternitas Dei, sine ulla vicissitudine, sine principio, sine fine. Finge ergo animo ante mundum milia millium annorum, iam erat ipse Deus. Concipe tot quor potes millionum millia, adhuc infinita constant, quibus erat, quibus erit, vel potius quibus est: nam eius duratio est unum continuum praesens, non transit in praeteritum aut futurum, ut diximus. Rectè ergo cum Augustino dixeris: O aeterna Veritas, & vera Charitas, & chara Eternitas, tu es Deus meus, ad te suspirio dico ac noleo, tibi inhiò, & 34.

PARS II. Fund. Deum esse infinitum in perfectio, nis. Deum esse aeternum. Tim. 6.

Psal. 101.

Meditat.

Homo sibi ipse liber & speculum gale.

Psal. 34.

pertranserit vita haec caecis mortalibus, in qua dicitur nobis, ubi est Deus tuus?

Immen- sus.

Ad. 7.

2. Immenus est quoque Deus, qui ubique per-
essentiam, praesentiam, potentiam, ut lo-
quuntur Theologi, verè & realiter omnibus rebus ad-
est eius essentia, quatinus ipso vivimus, movemur, &
sumus, & per seum esse (quod est origo omnis esse)
substantiam inflatur in seipsum & fovet nostrum
esse. & omnium rerum esse. Verè etiam per prae-
sentiam omnibus adest rebus, omnia attentè con-
siderans & percipiens? non adest ibi tanquam
dormiens, vel soporatus, vel distractus; sed om-
nia nuda sunt & aperta coram oculis eius. Verè
quoque per potentiam adest omnibus rebus,
quia in omnibus relucet effectus potentiae
plius. Immensus igitur est, caelum & terram im-
plens, & omnia quae in eis sunt; in caelo osten-
dens gloriam, in terris potentiam, in inferis ius-
ticiam, possidens, regens, implens omnia quae
creavit, non tamen sic ut contineant eum, sed si-
ut contineantur ab eo. Immensitas divinae magni-
tudinis tua ista est, ut intelligamus te intra omnia, sed
non inclusum; extra omnia sed non exclusum. Et ideo
interior es, ut omnia contineas: Et ideo exterior es, ut
involvamur in te magnitudine tua immensitate omnia
concludas. Per id ergo quod interior es, ostenditur esse
Creator, per id vero quod exterior es, gubernator o-

S. Augu- stinus.

Medit. cap. 30.

Omnipo- tens.

Heb. 1.

Isa. 40.

Job. 38.

mnium demonstraris. Ac ne omnia quae creata sunt
sine te essent interior es, exterior vero, ut omnia
includantur à te: non localis magnitudinis, sed poten-
tiae praesentia, qui ubique praesens es. Et omnia tibi
praesentia.

3. Omnipotens est Deus, & quidem eius omni-
potentia in sacris litteris significatur variis me-
taphoris. Illam significat Apollolus, dum dicit
Omnia portat verberis virtutis sua. Quasi dicat:
Natura & potentia sua sustentat totum pondus
creaturarum quasi Athlas mundi, simul mo-
vens, gubernans, moderans omnia. Eandem e-
tiam significat Propheta, dum dicit quod tribus
digitis appropinquat molem terrae, quod mensus sit pu-
gillo aquas, caelos palmo, quod libret in pondere
montes. Tres digiti Dei quibus cuncta appendit
sunt eius Potentia, Sapientia, Bonitas. Per Sa-
pientiam designat id quod faciendum est, per Boni-
tatem vult id ipsum facere, per Potentiam autem
idem exequitur facillimè: & sic per illa tria,
sustinet, gubernat, dirigit omnia in finem suum.
Fides nostra respicit eius Sapientiam, Spes Omni-
potentiam, Caritas Bonitatem. Denique eam
significat ipse Dominus apud Iob, dum dicit se
conclussisse ostium mare, se illi ponere nubem quasi
vestimentum, & caligine quasi panis infantiae
obvolvere, se in manu tenere extrema terrae, &
excutere impios ex ea; sicut scilicet qui vannum in
manu teneret ad excutiendas paleas. Certè maxi-
mè hanc omnipotentiam manifestavit in rerum
creatione ex nihilo, & in dispositione ordinatili-

uma, dum omnia quaecunque voluit fecit sine
labore, sine difficultate, sine resistantia, sine au-
xilio cuiuscumque, dum omnia conservat & sustinet.
Nam nec sine eius cooperante potentia Sol lucet,
nec caelum volvitur, nec ignis calefacit, nec An-
gelus itant, nec homo consistit. Specialiter quoque
elucet hæc potentia dum hominem è luto format,
mulierem è costa, dum virgam in serpenterem, mul-
lierem in statuam salis, aquam in vinum, panem
in corpus suum convertit: quia in his omnibus
digitus Dei est, & mutatio dexterae excelsi. Hanc
divinae manus potentiam eleganter explicat S.
Basilius Seleucus ut eminentem in formatione
hominis, dum dicit Deus: Faciamus hominem ad
imaginem nostram. Et praesit piscibus maris. Sic eni-
ait: Vidit hominem non egentem utero, non in na-
tura effusina luteum embryonem, non acretionem uter-
i tumore designatam, non tempus manentem quo de-
venit in carcere captivum exsoluatur, neque post partu-
nem reticulis fasciarum reformatur: sed vidit homi-
nem immortali manu editum. Et Dei digitus ex rem-
pore perfectum, abolutumque simulacrum, vidit simul
factum simul Regem factum.

Quia in minima formica, sterculo, folio,
capillo, omnipotentia cernitur Dei, quia ut di-
cit S. Augustinus. Omnipotens manus tua Domine
semper tua est eadè creavit in caelo Angelos, et in ter-
ra vermiculos, non superior in illis, nè inferior in istis.
Sicut enim nulla alia manus Angelum, ita nulla crea-
re potest vermiculum. Sicut nulla alia caelum, ita
nulla potest creare minimum arboris folium. Nec est
possibilis est creare vermiculum quam Angelum, nec
impossibilis extendere caelum quam folium.

4. Omnis est Deus, quia habet perfectissi-
mam rerum omnium scientiam, quae in infini-
tum transcendit omnem scientiam, Angeli-
cam, vel humanam. Tum quia cognoscit non
solum omnia praeterita, praesentia, aut futuro,
sed etiam omnia possibilis. Tum quia illa cog-
noscibilia sunt, ideoque ea perfectissimè com-
prehendit. Tum quia ea cognoscit non per species
aut effectus, sed per suam essentiam tanquam per
speculum clarissimum, quod omnia repraesentat.
Tum quia eius oculus perspicacissimus uno in-
tuitu omnia intuetur & cognoscit, pervadens &
pervidens ab æternitate in æternitatem, à saeculo-
his in saecula. Tum denique quia eius cognitio in
variabilis est nunquam crescentes, & ab æterno
est, & semper eadem est, nec ipsi accidentaria est
sicut Angelis aut hominibus, sed essentialis &
substantialis: & ab eius cognitione & scientia
promanant omnis scientia aut cognitio, quae est in
Angelis aut hominibus.

Itaque, per hanc scientiam Deus non solum
scit numerum omnium hominum à primo homine
Adamo ad ultimum usque, sed etiam scit nu-
merum annorum, dierum, horarum, momento-

ARS II. Fund. cetero af- infini- in rfectio- bus. | eum est- rertibus.

Tim. 6.

al. 101.

editio- 3.

rum uniuersa: quae ac capillorum, ita ut unum non cadat sine eius scientia particulari. Sed hoc sublimius, quod sciat numerum electorum & reprobatorum in particulari, gradum gloriae vel damnationis, quia etiam ab aeterno novit inclinationes, cogitationes, affectus uniuersuiusque finemque bonum vel malum: quae quidem hominibus vel Angelis quandoque vult esse incognita: Tu cognouisti Dominum sessionem & resurrectionem meam, semitam meam & funiculum meum investigasti. & omnes vias meas prauidisti, inquitbat Propheta. Quasi dicat in persona cuiuslibet hominis: Tu scis ab Aeternitate iter meum, progressum, consilia. Tu scis metam & finem ad quem peruenturus sum. Tu scis media per quae ad illum finem pertingar.

Demique ex hac scientia fit, ut omnia nostra cogitata, dicta, facta, quamlibet secreta, sic noverit, ut de illis sigillatim rationem sit exacturus, & librum reproducturus: ut propterea dixerit Sapiens, quod stultissimè quidam adulecerum medians alienam uxorem sic sit allocutus: *Tenebra nos circumstant. Nemo nos videt. Et non intelligit, inquit ibidem Sapiens, quoniam omnia videt oculus Dei, cuius oculi sunt lucidiores super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & corda intuentes.*

Deus est infinitus in omni perfectione sapientia, potentia, providentia, misericordia, bonitate, pulchritudine, iustitia, sanctitate, clementia, magnificentia, maiestate, gloria, veritate, puritate: ita ut si consideremus omnes perfectiones quae sunt in omnibus creaturis simul sumptis, tam in Angelis, quam hominibus, nihil id sit respectu unice perfectionis Dei eò quod superet illa infinita. Stant enim divina essentia origo est Oceanusque respectu omnis essentia creata: ita perfectio divina origo est inexhausta Oceanusque infinitus, à quo omnis promanat perfectio creata. Atque ita omnis hominum & Angelorum perfectio non nisi stilla est respectu omnis abyssi, non nisi scintilla respectu totius ignis, non nisi mutatus radiolus respectu solis in plenitudine sua splendentis, & micus quam pulvisculus respectu totius molis universae terrae. Non ergo solum mille gradibus, sed mille millenis, five infinitis, transcendit omnem perfectionem creatam unice perfectio Dei.

Propterea dicitur incomprehensibilis Deus secundum omnem suam perfectionem, ita ut nec unicam intellectus vel humanus vel Angelicus possit perfecte concipere & intelligere, quia si licet sit silent & obstupuerunt ad Dei gloriam, & haec est eius laus, mortales quoque debent obstupescere cum. Sileant ergo, & Domine Deus meus, Angelis homines, & creaturae omnes, caeli & terrae in conspectu maiestatis tuae, quia omnes, & creaturae tuae in unum collectae coram te tanquam nihilum sunt reputatae, & laudem eorum in inferno profundius, inferno profundius, mentium transcendendae, & laus tua in terra & mari longius vel latius: sed haec respectu

Dei, & immanentiae eius, punctum sunt & nihil. Non potest ergo homo perfecte cognoscere nequidem velligta aut vias eius, multo minus intelligere, multo minus essentiam & perfectiones ipsius. Vnde Elidrae apparuit Angelus, & eique dicit: *Excedens excessit cor tuum, & comprehendere cogitas viam Altissimi. Tres vias misisti iam ostendere tibi. & res similitudines proponere. si renunciaueris unam ex his, & ego demonstrabo tibi viam quam desideras: Vade, pondera mibi ignis pondus, aut mensura mibi statum venti, aut reuoca mibi diem qui praeteriit. Et respondit Elidrae: Quis narorum poterit facere, ut me interroget de his? Et dixit Angelus. Si essem interrogans te: Quantae habitationes sunt in corde maris, aut quantae venae in principio abyssi, aut quantae venae sunt super firmamentum, aut qui sunt exitus Paradisi? Diceres mibi fortassis: In abyssum non descendi, neque in infernum adhuc, neque in colum unquam alicedi. Nunc autem non interrogavi te nisi de igne, & vento, & die, per quem transisti, & à quibus separari non potes, & non respondi tibi de eis. Addidit Angelus: Tu quae tua sunt tecum condolefcentia non potes cognoscere, & quomodo poterit vas tuum capere Altissimi viam? Absit itaque ut possit homo comprehendere diuinae essentiae vel unicam perfectionem, quandoquidem ut dicit Apostolus: *Lucens habitet inaccessibilem, omni scilicet intellectui creato imperuam, in immensum omnem nostrum conceptum transcendentem.**

Propter haec omnia sacro profundoque silentio post omne nostrum praerogium diuini Numinis Maiestatem adorandam, celebrandam, laudandam castuerant antiqui Patres, quia orationum hominum & Angelorum mentem & vocem laudemque infioie superexcellit eius gloria & maiestas. Hoc est quod dicit Reuelatissimus: *Glorificantes Dominum quantumcumque potuerint, super ualebit, & admirabilis magnificentia eius. Ne laborebit, non enim comprehendatur. Quis uidebit eum & enarrabit, & magnificentiam eius sicut est ab initio. Ideo etiam Regius Propheta canit: Te deceat hymnus Deus in Sion. Vbi alia lectio ex Hebraeo habet: Tibi silentium laus, inquit S. Hieronymus Cuius conforme est illud, *Sileat omnis caro à facie Domini, quia surrexit de habitaculo sancto suo. Sic etiam factum est silentium in caelo. Ca-**

lites silent & obstupuerunt ad Dei gloriam, & haec est eius laus, mortales quoque debent obstupescere cum. Sileant ergo, & Domine Deus meus, Angelis homines, & creaturae omnes, caeli & terrae in conspectu maiestatis tuae, quia omnes, & creaturae tuae in unum collectae coram te tanquam nihilum sunt reputatae, & laudem eorum in inferno profundius, inferno profundius, mentium transcendendae, & laus tua in terra & mari longius vel latius: sed haec respectu

138.

Eccle. 23.

Infirmus.

Incompre-

hensibilis

1017.

4. E. 14. 4.

1. Tim. 6.

Eccle. 49.

Psal. 66.

Zach. 13.

Apo. 8.

Laudae

Laudat te incomprehensibilis potentia tua, incircum-
 scriptibile sapientia tua, ineffabilis bonitas tua. Lau-
 dat te supereminens clemencia tua, superabundans mi-
 sericordia tua, sempiterna quoque virtus & diuinitas
 tua. Laudat te omnipotens ista fortitudo tua, sum-
 ma quoque benignitas tua, & charitas tua, per quam
 creasti nos Domine Deus, vita anima mea, ad dicit
 rum eodem capite, vt ostendat quam exilium repu-
 debeat laudem nostram in conspectu tanta
 maiestatis, quandoquidem tot imperfectionibus, stans; & hęc imago Patris perfectissima & confus-
 miserijs peccatis scetemus. *Quis ego sum vt laudem*
te Domine, Deus, qui inhabitas aeternitatem? Num
quid tenebra laudabit lucem, aut mors vitam, aut
vanitas veritatem? Tu Lux, ego tenebra; Tu Vita,
ego Mors. Tu Veritas, ego simile factus vanitati
ne in diuinis.

S. Augusti
Sol. 19.
ca. 10.

Numquid factor laudabit odorem? Numquid laudabit
 te miseria mea, Homo putredo, & Filius hominis ver-
 mis? Numquid mortalitas hominis, qua hodie est &
 cras tollitur, laudabit te, homo in peccatis conceptus,
 natus, nutritus.

Similitu-
do à spe-
culo.

Secur ad hanc rem intelligendam similitudo spe-
 culi. Quando quis se in speculo contempletur, perfec-
 tam sui imaginem producit, ita vt vix differentiam
 agnoscat. Est enim simillima, non solum quoad li-
 neamenta & colores, sed etiam quoad motum &
 actionem. Si enim mouetur homo, mouetur & spe-
 culi imago: produciturque hęc non cum labore
 aut cum tempore, nec aliquo instrumento: sed pro-
 ducitur in instanti, & vnicō aspectu. Sic considerari
 potest Deus contemplari seipsum oculo sui intell-
 ektus in speculo diuinitatis suę, & ibi producere
 hęc vnicam essentiam insonitē perfectam, & vnicam imaginem sui simillimam, cui totam suam essentia
 esse diuinitatem. Si enim plures essent Dij, deberent
 am & perfectionem communicet, & ideo hęc ima-
 go vtē filius est. Nos speculum incretudo nostrę
 imaginem non communicamus substantiam propter
 impotentiam nostram, & ideo non dicitur illa
 filius.

PARS III
Deum es-
se vnum
in natura
va. trinit
in perso-
nis.

Trium Fundamentum Fidei nostrę est; De-
 um non solum vnum esse in natura, sed etiam
 vnum esse in essentia & natu-
 ra, facit ex dictis colligitur; quia si Deus habet o-
 mnem perfectionem possibilem, recte sequitur ha-
 bere vnicam essentiam insonitē perfectam, & vnicam imaginem sui simillimam, cui totam suam essentia
 esse diuinitatem. Si enim plures essent Dij, deberent
 am & perfectionem communicet, & ideo hęc ima-
 go vtē filius est. Nos speculum incretudo nostrę
 imaginem non communicamus substantiam propter
 impotentiam nostram, & ideo non dicitur illa
 filius.

Error ge-
nium de
plurals-
itate Deo-
rum.

Vterius, Pater producendo Filium amat cum
 necessitate amore infinito, quia eadem bonitas in-
 finita in ipso reperitur eademque perfectiones quę
 in Patre; Filius quoque recipiēte amat Patrem
 amore itidem infinito. & hic amor est Spiritus
 sanctus ab vtroque procedens, ab vtroque spiri-
 tus. Procedit enim Spiritus sanctus tamquam amor
 & vnicō inter Patrem & Filium, procedit inquam
 ab vtroque ab vno principio, ab eadem spiritalia
 potentia & eadem spiratione æterna. Propter hunc
 procedendi modum per voluntatem & per
 modum amoris, appropriatur Spiritui sancto nomen
 amoris. Accipitur verò tribus modis hoc nomen
 in diuinis. Imprimis pro amore essentiali & abso-
 luto communi tribus personis. Deinde pro amore
 notionali producente, quo Pater & Filius pro-
 ducunt Spiritum sanctum. Denique pro amore no-
 tionali producti; sicque est nomen proprium Spi-
 ritus S.

3. Reg. 20

Deus v-
nus in
natura,
trinitus in
personis.

Trinita-
tis myste-
rium sola
naturali
ratione
cognosci
nequit.

Apra est similitudo Solis ad intelligendam Tri-
 nitatem in diuinis & processionem personarum.
 Nam sicut Sol generat radium non liberē, sed nar-
 raliē & purissimē absque ulla mixtione: ita Pa-
 ter producit Filium non in eie, sed naturaliter, &
 cum summa puritate. Sic: curā Sole & radio pro-
 ducitur ardor; ita à Patre & Filio procedit Spiri-
 tus sanctus. In symbolum Trinitatis, Sol, Ra-
 dius,

Psal. 18. *nocti in lucis scientiam.* Quasi dicat: Enarratio glorie Dei fit sine intermissione de die & nocte per quasdam calorum linguas, quam omnes possunt intelligere. Nam de die per Solis pulchritudinem laudatur & benedicatur Deus, similiter & de nocte per ipsam stellarum lucem. Sic dies & nox sunt velut duo chori altissimi, traditi vobis gloriam Dei. *Dies dicitur verbum, & nox nocti indicat scientiam.* Vnus dies peractio cursu & predicatione tradit dicitur verbum laudis diuinae: sic & nox peractio cursu & quasi hymno decantato tradit nocti sequenti manus canendi, tradit scientiam Deum laudandi. Ingreditur ergo dies & noctes choros & choros agunt Dei Creatoris laudes decantando. Torfelle & fides, tot faces & lumina vocem habeat satis intelligibilem ad excellentiam Dei predicandam: in id tot quot sunt creaturae, tot sunt voces eius laudes decantantes, cum benedicentes, ita ut qui carum clamore non excitatur, surdus sit, qui cum eis eum non benedicimus sit. Hoc est quod dicebat Sanctus Augustinus: *Domine amo te sed & caelum & terra, & omnia que in eis sunt michi clamant Domine, ut amem te, & omnibus clamant, ita ut sint in excelsis ables.* Proprietate tamen tres pueri in fornace Babylonica omnes creaturas inuocant in caelo, aere, terra, mari & abyssi, ad benedicendum Dominum, vel potius se ipsos excitant ad laudandum Deum cum omnibus illis creaturis. Quod ipsum facit Rex Propheta: *Laudate Dominum de caelo, &c.* Sic S. Franciscus aues, S. Anton. de Padua pisces inuocant ad benedicendum Deum.

Interim haec omnes creaturae Deum benedicere debent & glorificare: deas tamen nobiles creaturas fecit Deus gloriae suae participes, a quibus vult specialiter benedicere & glorificari, *Angelos scilicet & Homines.* Quapropter Angeli mox a creatione sua in eius laudes erupunt, sicut testatur Dominus: *Vti erat cum me laudarent simul astra matutina, & tubilarent omnes filij Dei, quando posuimus fundamenta terrae.* Hi ammirum facie primogeniti filij Dei, mystice itellae caeli; & iubilus eorum auditus est resonans laudes Dei mox a condito orbe, quia hoc primum eorum negotium, prima occupatio & actio, benedicere Deum rerum omnium Principium & Finem. Sic qui inter Angelos firmi steterunt, cuiuscumque ordinis sint, non cessant, nec in secula seculorum vel momento cessabunt a laude & benedictione Dei. Properea cum vidit Mater Seraphim circa thronum Dei, audiuit simul vocem eorum, vocem laudis & tubilationis: *Et clamabant alter ad alterum, & dicebant, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius.* Atque vultum de omnibus Angelorum choris vultum est illud Regij Vatis: *Beati qui habitant in domo sua Domine, in saecula saeculorum laudabunt te.*

Sicut porro Angelus, sic & Homo cum creatus sit diuinae participes gloriae, quam ad Deum conti-

nuo laudandum & benedicendum creatus esse censetur. Sicut enim datus est ei intellectus, ut Deum intelligat & cognoscat, voluntas ut eum diligat, memoria ut eius beneficia recolat: sic etiam datus est ei lingua & os, ut eum non solum intus, sed etiam exterius laudet & benedicat. Pro interiore benedictione dicebat Psalmista: *Benedic anima mea Domino, & omnia que intra me sunt nomini sancto tuo: Benedic anima mea Domino, & non oblitisceris omnes retributiones eius.* Pro exteriori benedictione dicit in quod initio laudis diuinae reperit Ecclesiasticus: *omne labia tua aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam.* Et iterum alibi: *Quoniam melior est misericordia tua super vitas, labia mea laudabunt te.* Sic benedicam te in vita mea, & in vmine exultabo manus meas. Sicut adipe & pinguedine repletur anima mea, & labijs exultationis laudabunt os meum. Itaque sicut nullum est momentum quo Dei non fiat homo bonitate: ita nullum vitae nostrae momentum deberet vacuum esse a Dei laude: quae si non semper sit ore, corde tamen fieri debet & opere, omnia in eius laudem & gloriam referendo, omnem intentionem, omnemque actionem ei dicando. Sic adimpletur illud Psalmistae: *Benedicam Domino in omni tempore, semper laus eius in ore meo.* Immo non solum faciendo, sed etiam patiendo benedicatur Deus, cum propter gloriam eius qui dpm patitur Christianus. Laudabant Dominum plagae & vibices, vulnera & tortiones Martyrum corporibus inflictae, dum haec propter gloriam eius animo in victo sustinebant. Quot guttae sanguinis profuse, tot erant voces Deum benedicentes: quot plagae eorum corporibus impellae, tot erant characteres Dei gloriam in precibus annuntiantes. De calice passionis bibito, nomis Dominus erat inuocatio. Properea in periona martyrum dicit Propheta Regius: *Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo, & sacrificabo hostiam laudis.* Verè hostia laudis est illa, quae prenoia est in conspectu Domini moris Sanctorum eius.

Neque verò solum Deum in generali benedicere debet homo Christianus, sed etiam in specialibus factis. sanctae Trinitati debet laudes dicere, dicere de hoc est, *Patri, & Filio, & Spiritui sancto.* Quia verò S. Trinitas cum in nomine sanctissimae Trinitatis, Patris, scilicet & Filij & Spiritus sancti omnes nos Christiani baptizati fuerimus, & hoc sit initium Christianismi, profitemur Deum vnum in essentia, trinum in personis, illam professionem debemus frequenter repetere cum fide, amore, & exultatione. Hoc est igitur quod hodie proponitur nobis: *Benedicamus Patrem & Filium cum Sancto Spiritu laudemus & superexaltemus eum in saecula.* Quia Trinitatis iubilatio istud mysterium primum est mysterium fidei nostrae, ideo solemnne factum specialiter istud mysterio recolendo est dedicatum, in quo omnes iubilant & exultant qui ad Patrem, Filij ac Spiritus sancti visionem adspirant ac fruitionem.

Psal. 102.

Psal. 50.

Psal. 68.

Psal. 33.

Psal. 124.

Christia-

nus benedi-

dicere de-

hoc est, Pa-

tri, & Filio, & Spiritui sancto.

Quia verò S. Trini-

tas cum in nomine sanctissimae Trinitatis, Patris, scilicet & Filij & Spiritus sancti omnes nos Christiani baptizati fuerimus, & hoc sit initium Christianismi, profitemur Deum vnum in essentia, trinum in personis, illam professionem debemus frequenter repetere cum fide, amore, & exultatione. Hoc est igitur quod hodie proponitur nobis: Benedicamus Patrem & Filium cum Sancto Spiritu laudemus & superexaltemus eum in saecula.

In illa enim beatitudo nostra consistit; & iam quodammodo inchoatur beatitudo in nobis, dum laudes Trinitatis Sacro sanctæ decantamus cum iubilis: quæ perficitur in celo in consummata eiusdem Trinitatis laude, quæ perennabit in sæcula seculorum. Illud igitur quod aded frequenter repetitur in Ecclesia ex iustitio Apostolorum & vñ primæuo discipulorum, *Gloria Patri & Filio, & Spiritui sancto*, speciali cum affectu & gaudio spirituali repetere debent Ecclesiæ Filij, Sanctissimæ Trinitati devoti.

Gloria Patri Creatori, *Filio* Redemptori, *Spiritus sancto* Sanctificatori.

Gloria Patri qui est à se, *Filio* qui est à Patre, *Spiritus sancto*, qui est ab utroque.

Gloria Patri cuius est Potentia, *Filio* cuius est Sapientia, *Spiritus S.* cuius est Bonitas & Clementia.

Gloria Patri tanquam Soli æterno, *Filio* tanquam Soli huius Rædio cœvo, *Spiritus S.* tanquam Solis huius ac Radij ardori.

Gloria Patri qui misit Filium, *Filio* qui misit Spiritum sanctum, *Spiritus S.* qui amor est ab utroque missus.

Gloria Patri per Seraphim, Cherubim, & Thronos; *Gloria Filio* per Virtutes, Potestates, Dominationes; *Gloria Spiritui S.* per Principatus, Archangelos, Angelos.

Gloria Patri per Patriarchas & Prophetas, *Filio* per Apostolos & Martyres, *Spiritus S.* per Confessores & Virgines.

Gloria Patri per Filij sui Incarnationem, *Filio* per suam Passionem & Resurrectionem, *Spiritus S.* per donorum suorum effusionem.

Gloria Patri per fidem, *Filio* per spem, *Spiritus S.* per charitatem.

Gloria Patri qui beat triumphantes in Cælo, *Filio* qui adiuvat pugnantes in mundo, *Spiritus S.* qui consolatur patientes in Purgatorio.

Gloria Patri per memoriam nostram, *Filio* per intellectum nostrum, *Spiritus S.* per voluntatem; gloria toti Trinitati incretæ per creatam nostram Trinitatem.

Gloria Patri qui dat nobis esse, *Filio* qui dat nobis viuere, *Spiritus S.* qui dat nobis intelligere & operari.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto in Trinitate personæ; gloria in unitate eiusdem substantiæ. Illi soli sit gloria, nobis autem non debetur nisi consensu ob peccata. Hæc est laus Deo gratissima, nobis maximè proficua. Hæc est confessio fidei nostre paucis illis verbis ab Apostolis usurpata, vt ex S. Basilio tradit Baronius anno Domini 325. cui Concilium Nicenæ addidit: *Sicut erat in principio & nunc & semper & in sæcula sæculorum*; vt retunderet Arianos dicentes: *Erant quando non erat*, hoc est, erat tempus quando non erat filius. Quos condemnat & S. Ioannes initio Evangelij sui dicens:

um, & Deus erat Verbum. Hæc erat in principio. Ibi Euangelista quater repetit vocem, *Erant*, vt aduet Symbolo.

erat, vt aduet Symbolo. Vnde peracurè dixit S. Ambrosius: *Verbum ab æterno non esse blasphemiat, errat, errat, errat, errat.* Iuvisi etiam erat Arianis hæc confessio fidei: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*, ob æqualitatem quam tribuit tribus personis. Vnde quidam eorum dicebant: *Gloria Patri in Filio*, vt sic obsecutus secundas partes Filio tribuerent. Alij dicebant: *Gloria Patri per Filium in Spiritu sancto*. Quidam etiam dicebant, *Gloria Patri & Filio in Spiritu sancto*. Tertius est huius rei Nicæphorus lib. 6. cap. 24. At qui confitentur unitatem & æqualitatem Filij & Spiritui sancti cum Patre iurat professi, hunc semper vnanimiter concentum tenuerunt: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, &c.* Et hanc semper conclusionem Platimis omnibus addiderunt, quia hoc ipsum, quod his verbis comprehenditur, in omnibus Psalmis explicatur siue ampliat. Ad hoc enim tendit omnis psalmodia, omnisque oratio nostra, vt gloria reddatur Deo Patri & Vni Sanctus Franciscus ad singula Dei beneficia reddere gratias Deo per hunc iubilum, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*. Nec fatidatam repetitione huius versus, illumque omnibus commendabat. Quidam laicus valde teotabatur, licentiam petens vt litteris operam posset da e. Respondit ei Franciscus: *Adiice Frater verbum: Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, & laudam omnem seculis scripturam*. Fecit, & omnem illam mentionem superauit.

Pium quoque inuentum & praxi dignum censetur quod *Corona aut Rosarium Sanctissimæ Trinitatis* nominatur, nec solum à simplicioribus qui psallere non norunt, sed etiam à doctis & pijs omnibus vsurpandum est. Sicut enim in *Corona* aut *Rosario* Beatissimæ Virginis ad quinque grossiores globulos quinquies *Pater noster* recitatur; ad minores vero quinquaginta etiam quinquagesies *Ave Maria* repetitur: ita recitando Rosarium Sanctissimæ Trinitatis ad eisdem quinque globulos quinquies *Pater noster*, & *Ave Maria* recitatur, ad minores vero quinquagesies repetitur *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*. Sicut erat in principio, & nunc, & semper, & in sæcula sæculorum, Amen. Sic substructis hæc doxologia ad singulos globulos ioco *Ave Maria*: & facilius etiam est simplicioribus. Quod si aliqui obrepens tantum timeant repetitione continua eiusdem versus, poterunt pro deuotione sua alternis decadibus versus alternos substituere. Exempli gratia: In vna decade dicant: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*, &c. in altera decade dicant: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth*: *Plena est omni terra gloria eius*. In tertia decade: *Benedicamus Patrem & Filium cum Spiritu sancto*, *laudemus & superexaltemus eum in æcula*. Sicq; alternis versibus preterunt mentem, & pietatem renouant.

IOHANNES

Rosarium Sanctissimæ Trinitatis

vare in laude Sanctissime Trinitatis. Eadem enim in dictis veribus doxologia continetur, non sine fuctu pietatis ereditur repetitur. *Primo*, quia est profectio fidei Sanctissime Trinitatis contra Paganos, Turcas, Iudaeos, Arianos veteres & novos. *Secundo*, quia est exercitium religionis, spei, charitatis, aliarumque virtutum. *Tertio*, quia est incrementum laetitiae & devotionis spiritualis, praemunens nos contra adversa & tentationes, & torques reddens ad difficulta omnia superanda, omnia ad laudem Trinitatis referendo, & illam nocte dieque collaudando, tam in nocte advehtatis quam in die prosperitatis. Denique, facit ut vita nostra, licet multis miseriis intertexta, sit emulatrix Angelicae. Quia ipsorum officium hic usurpamus, & inchoamus Trinitatis laudes decantando. Quod officium breviter perfectius cum illis spectamus peragere in caelis per totam aeternitatem; ita ut tam vita nostra prezens quam aeternitas succedens non sit aliud quam assidua Dei laus, gratiarum actio, & glorificatio, & cum Angelis exaltatio in hac laude Dei Trinitatis & Unitatis, qui est fons & auctor omnium bonorum in caelis & in caelis. Huc spectat quod B. Ephraem dicit: *Beatus spiritus procedens, qui in utroque permanens, sanctus & indivisibilis Trinitatem unum Deum omnipotentem. Hactenus Aug.*

tur: *Laudant te Domine illi populi Angeli una immortalis, & glorificat nomen tuum caelestes virtutes, quia non habent opus legere hanc scripturam nostram, & cogitare te sanctam & indivisibilem Trinitatem. Vident enim faciem tuam semper, & tibi legunt sine syllabis temporum quia velis aeterna voluntas tua legunt eligunt, & alligunt, semperque legunt, & nunquam praeterit id quod legunt. Eligendo & diligendo legunt ipsam immutabilitate consilii tui, & non claudetur codex eorum, nec placabitur liber eorum, quoniam tu ipse illis hoc es & eris in aeternum. O beata nimitum illo caelorum virtutes, quia laudare possunt te sancte & purissime cum nimia dulcedine & ineffabili exultatione. Inde laudant unde gaudent, quia semper vident unde gaudere valent & laudare. Nos vero mole carnis pressi, & procul a vultu tuo in hac peregrinatione positi, atque per mundanas varietates distenti, te digni laudare nequimus: laudamus tamen per fidem, non per speciem, illi vero Angelici spiritus per speciem non per fidem. Tu es Deus Omnipotens, quem trinum in personis, & unum in substantia Deitatis colimus & adoramus. Patrem ingenitum, Filium de Patre unigenitum, Spiritum sanctum de utroque procedentem, & in utroque permanentem, sanctum & indivisibilem Trinitatem unum Deum omnipotentem. Hactenus Aug.*

Meditatio cap. 23.

Tract. de Beati spiritus in divinis ac spiritualibus officio numquam est segnis, sed semper glorificat Deum. Beatus, qui in cella sua tanquam Angelus caelestis in Domino castas reserit cogitationes, suo ore collaudat eum qui omnium spirituum habet potestatem. Beatus, qui semper omnium spirituali gaudio plenus est, nec in porando suavi iugo Domini pigrescit, coronabitur enim in gloria. Hactenus illi

PARS II.
Ad laudem SS. Trinitatis provocat nos ordo Sanctorum.
Merito itaque hodierna die Sanctissima Trinitati consecrata, imò & omnibus diebus vitae lae, se se extimulare debent iusti ad decantandam laudem & gloriam supercaelestis illius & superlaudabilis Trinitatis, & dicere: *Benedicamus Patrem & Filium cum sancto Spiritu, laudemus & superexaltemus eum in saecula*, quandoquidem nihil sanctius, nihil dignius & Deo gratius nihil utilius ab homine fieri possit. Sed & huius laudis & benedictionis quae increata Trinitati redditur, habent exemplum & incitamentum in Angelis, in Patriarchis & Prophetis in Apostolis, & Martyribus, in Confessoribus, & Episcopis, in Sacerdotibus, & Religiosis, in Virginitibus, & Puercis, in sanctis cuiuslibet Ordinis. Videamus in particulari specialem adorationem & devotionem erga sanctissimam Trinitatem in omni Ordine sanctorum, tum ex sacris monumentis novi & veteris Testamenti, tum ex sacris Ecclesiasticis historiis, ut ad eandem excitemur.

Primo quidem nos debemus benedicere Patrem & Filium cum S. Spiritu, quia ut iam antea dictum est, benedicunt eum continua laude Angeli, & dicitur *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth*. Unde eorum exemplo scriptum nosque secum excitat sanctus Aug. sicque Deum alloquitur:

Secundo debemus benedicere Patrem & Filium cum sancto Spiritu, sanctam & indivisibilem Trinitatem, quia illam benedixerunt Patriarchae & Prophetae. Abraham enim tres vidit & unum adoravit sub arbore in convalle Mambre. Tria lata farinae jubet committeri ut tribus instruat convivium, & tamen quasi uni loquitur. *Domine si in vni genitum in oculis tuis. Ergo agnovit hic mysterium Trinitatis & Unitatis, adoravit, benedixit. Hactenus quoque Seraphico concentu resonante Sanctus, Sanctus, Sanctus, & maiestate Domini templum implente nebula, agnovit hoc idem mysterium, adoravit, benedixit, aliisque formam hanc sibi ab Angelis traditam, quae Deus Trinus & Unus benedicatur nobis ad exemplum & imitationem tradidit. Unde Ecclesia a tempore Apostolorum Trifigium illud Seraphicum repetit in Missae officio, & in finem ulque saeculi reperet, Deum trinum in petitionis tanquam abyssum sanctitatis benedicendo & dicendo Sanctus sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth. Sanctus in generatione, sanctus in filiatione, sanctus in inspiratione Sanctus in creatione, sanctus in redemptione, sanctus in gloria, sanctus in gratia, sanctus in iustitia. Sanctus glorificans Angelos, sanctus iustificans homines, sanctus puniens demones. Sanctus in Seraphim, sanctus in Cherubim, sanctus in Thronis. Sanctus in potentia, sanctus in sapientia, sanctus in providentia. Sanctus in charitate, sanctus in misericordia, sanctus in vindicta. Sanctus in consolatione, sanctus in desolatione, sanctus in iubilatione, Sanctus*

Prouocatio Gen. 18. Isai. 6.

Prouocatio nos Angeli. Isai. 6.

ad a. abolo. o. ar. sanctiss. Trinitatis.

circa fideles & infideles, sanctus circa electos, etiam Episcopum Babylam eruditos in fide & sanctus circa reprobos. Sanctus in omnibus perfectionibus suis, sanctus in omnibus operibus, natus per martyrium, tormentisque eorum sanctus in omni tempore & loco, Pater, & Filius usque ad extremum spiritum assistens, siquidem & Spiritus sanctus; & ideo, & aunc & semper, nedicens Dominum, qui ex ore infantium & lactantis in saecula saeculorum benedicendus, laudandus, & superexaltandus.

3. *Pronotat & Apost.*

4. *Mart. 28.*

5. *Exempl. S. Trinit. laudanti. um per Marty. rum.*

Tertio debemus benedicere Patrem & Filium cum S. Spiritu, sanctam & indivisam Trinitatem, quia eam benedixerunt Apostoli. Hi enim tamquam Patres fidei, Christianae religionis Fundatores, Evangelicae doctrinae Magistri, Trinitatis fidem in universam Orbem tolerant Trinitatis Legati & Iurernunciij. Multi enim fuerunt, ut docerent omnes gentes, baptizant e eos, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Hi duodecim sunt Multi & Paucos, qui symbolum Christianum Trinitatis gloriam decantans composuerunt, concinnarunt, concitauerunt; & omnibus qui Christianis mysterijs innuntiant eandem Trinitatis gloriam decantandam hanc formulam tradiderunt in finem usque saeculi permanendam. Tandem fidem istam & laudem Trinitatis sanguine suo confirmarunt, pro illa morte cum gaudio subeuntes. Hos secuti sunt & alij Martyres pro eadem fide Trinitatis occumbentes, non solum lingua & clamore, sed & nece & sanguine eam conuictantes, eique gloriam dantes.

Quam iucundum videre tres pueros Legionenses in Hispania contra Praesidem Romanum pro fide Trinitatis decerantes, illique imperante: *Habemus confidentiam in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, qui in Trinitate unum sunt, & in hac confidenter imperatores vestros & vos in agone constituti vincimus.* Sic ipsi Deum Trinum ipsi in Trinitatis fruitione exultant modo in gloria, dum tria eorum corpora simul quiescunt in cubilibus suis.

Quam iucundum etiam est audire sanctum Ambrosium cum Augustino, post Baptisimum ipsius, benedicentes Patrem & Filium cum S. Spiritu alteris verbis ex inspiratione divina compositis in hymno illo triumphante: *Te Deum laudamus Te Deum confitemur.* Qui quidem hymnus Sacro sanctae Trinitati deuotissimus & acceptissimus in finem usque saeculi in Ecclesia a Filijs sancta Sophia illustris & generosa matrona tres jus devotis cum iubilo decantabitur. Hanc hymnobiles Virgines filias suas, quarum uni nomen Fides, alteri Spes, tertiae Charitas; quae nomina piensillime & affectuosissime pronuntiarunt, tunc eis mater sancta indiderat rebus sane consona. Et quam eignam vocem & fidei sacratissimam conaratae Fides annorum duodecim, Spes decem, fessionem, pro qua & in qua moriebantur. Sic te Charitas novem: quas cum post flammam & foratit Rossensis Episcopus, sic & Edmundus Campianus Iudex capitis damnaret, exultabat Mater & Tyranno insultans exclamabat: *O me beatam, vicem gladio subjecerent in Anglia.*

Postremo debemus benedicere Patrem & Filium cum sancto Spiritu sanctam & indivisam Trinitatem, quia eius rei nobis exemplum sanctae Virgines praebuerunt.

Simile denique spectaculum gloriolum exhibuit sancta Theodora, tres filios per sanctissimam Trinitatis deuota erat, ut frequenter medita-

4. *Pronotat Episc. & Sacerdos res.*

5. *S. Ambr. & Aug.*

5. *Pronotat nos sanctae Virgines, S. Clarae.*

meditatione illud ruminaret, & adoraret cum affectu pietatis suavissimo. Unde quantum sibi gratum foret istud obsequium voluit Deus speciali miraculo ostendere. Nam in felle dum ei pedes aperiretur, reperta sunt tres pelliculae rotundae convolutae instar triplicis nucis; erant autem ejusdem magnitudinis, ponderis, coloris, & una tantum ponderabar quantum altera, & unica scorsum tantum quantum aliae duae simul. Hoc autem erat in testimonium hujus mysterii, in quo est & qualitas in tribus personis. Sic quia & ipsa erat devotissima mysterio passionis & crucis Domini inventa fuit in corde ejus impressa imago Crucifixi cum instrumentis Dominicae Passionis, clavus, lancea, columna, spongia, funiculus, instar nervorum hinc inde in utraque parte cordis dispositis. Quapropter haec B. Clara pingitur quandoque cum bilance in manu una ponderans hos supradictos globulos, & in altera manu cum Crucifixo inculpro in corde cum instrumentis Passionis Dominicae.

Sic etiam S. Barbara tanta pietatis affectu Sacrosanctae Trinitati fuit addita, ut cum Pater ipseus Dioscorus, vir nobilis sed Gentilis, in alta turri ob egregiam pulchritudinem eam custodiendam includisset, balneumque cum duabus fenestris tibi fieri iussisset, ipsa absente Patre tertiam addidit fenestram, & labri pavementum crucis signo quod Trinitatis professionem continet undique exornari voluit. Cumque reverens Pater de tertia fenestra inquireret, de hisque signis pavimento impressis, Virgo occasionem nata de Sacrosanctae Trinitatis mysterio & de fide illius mysterii ad salutem necessaria multis discessit, ad illam fidem Patrem exhortans calcatis idolis Verum Patrem in impietate permanentem, & furore quodam in filiam actus, etiam propitias manus post multa tormenta in eam ijecit capite ipsam truncans; ipsa autem constantissima permansit, cum gaudio mortem obiens pro fide gloria SS. Trinitatis.

Poterat ergo ipsa dicere cum S. Augustino, possumus & nos; Invocat te Domine Deus meus casta conscientia mea, & suavis amor fidei mea, quam excussit ignorantia tenebris ad veritatis intelligentiam perduxisti. Invocat te Trinitas, beata vox clara & sincerus amor fidei mea, quam ab ipsis enutritus cinabulis illuminasti semper per illustrationem gratia tua, & quam adaugens confirmasti in me per documenta Matris Ecclesiae. Te invoco beata & benedicta & gloriosa una Trinitas; Pater & Filius & Spiritus sanctus, a quo per quem, in quo omnia; Vivens vita, vita a vivente, viventium vivificator; Unus a se, unus ab uno, unus ab ambobus; a quo, per quem, & in quo beata sunt omnia quae cumque beata sunt. Te decet laus, te decet honor, te decet hymnus. Tibi omnes Angeli, tibi coeli & universae potestates laudes indefinenter concingunt. Te omnis creatura magnifica, omnis spiritus laudat. Prophetae & Patriarchae Apostoli & Martyres, Sacers-

Rational. Evang.

dotes & Confessores, Virgines & omnes electi tibi laudes dicunt, & ideo & nos cum illis te benedicere peroptamus pro modulo nostro in hac valle miseriarum, & tandem laudare & superexaltare perfectius in saecula saeculorum.

FESTO VENERAE SACRAM.

Luc. 7

Lubilate Deo omnis terra, servite Domino in laetitia, &c. Psal. 99.

Siquam propter aliquod beneficium Deo debetur gratiarum actio cum júbilo & exultatione, cum humili subiectione & adoratione, maxime haec debetur propter beneficium nobis praestitum in institutione Sacramenti Eucharistici. Est enim illud beneficium inter primaria recensendum, per quod se ita nobis communicat Deus noscitur, ut alius, archiusque non possit. Non potuit se divina bonitas communicare sublimitis, quam naturae nostrae divinam suam personam uniendo, ne nos divinitatis suae faceret participes, quod fecit per incarnationem. Ut autem non solum illa natura quam in individuo assumpsit tanti boni participes feret, sed etiam ad omnes divinae naturae consortium admirabili modo extendere, vult omnibus uniri & incorporari, seipsumque totum cum tota humanitate & divinitate sua communicat in hoc Sacramento, ut nos deificet & sibi conjungat; incorporeosque & consanguineos efficiat, ad germanissimam usque societatem, ut loquantur sancti Patres. An poterat magis charitatem exprimere, quam tali divinae unione, per quam sua nos reficit substantia & divinitate? Ideo cum istud Sacramentum instituit, dicit Evangelista: Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos; idque verum est non solum quia in finem vitam dilexit, sed maxime quia tunc dilectio in Eucharistici Sacramenti institutione sese ita manifestavit, ut Deus sacri amoris & dilectionis eam aliquo majore testimonio declarare non potuerit, nec ultra possit. Haec est igitur Coronis perfectissima amoris perfectissimi: haec Columna triumphalis dilectionis, cui signi illud potest; Non plus ultra, ut alibi diximus.

Lubilitatio Eucharistica Ps. 99. in tres partes dividitur.

Ioan. 13.

Merito igitur cum Propheta Regio hodie omnes invitamus ad jubulum & laetitiam, ad adorationem & reverentiam, ad obsequium servitutis, & gratiarum actionem, ad contemplationem eminentis hic divinae misericordiae & suavitatis, ad hymnum & laudem divinitatis. Hoc est quod singulis verbis repetitur; Lubilate, servite in laetitia, introite in exultatione, consistimini illi, laudate quoniam suavis est misericordia eius. Sed videamus, & explicemus singula, hodie & quae festivitati applicemus, sicque nos ipsos ad laudem exhortemur.

Primo igitur dicit Propheta, & nos cum illo idem hodie dicimus: Lubilate Deo omnis terra.

PARSI. Quia su Lubilis. Bit

Aaaa

Est autem jubilatio, sive jubilus, gaudium mentis emens, quod verbis recitari non potest, nec tam penitus recitari; unde vox quantum in se est illud manifestare conatur. Hoc est quod dicit S. Greg lib 8. Moral. c. 40. *Jubilium dicimus cum tantam laetiam corde concipimus, quantum per sermonis efficaciam non explemus; & tamen mentis exultatio hoc quod sermone non explicat vice sonat.* Ob istud ergo Eucharisticum mysterium in ejus solemnitate jubilate pie animæ; & considerantes amorem divinum incomprehensibili modo in nos hic effusum, erumpant in vocem exultationis, possuntque dicere cum S. Bernardo: *Frater nos me capio pra laetitia; quod summa Majestas naturam suam natura carnis mea; & sanguis sub-velat (ipsam que carnem ac sanguinem specie panis & viviterum velans se totum mihi tradit) & miserum me in divitias gloriae suae non ad horam, sed in sempiternum includit, sique frater meus, cibusque meus Dominus Deus meus.* Hac exinatio tam dignatorem rapit affectum meum, & istorum memoria concaluit cor meum. Quia verò pietas nostra nescit sufficiens exprimere gaudium quod ex tam ineffabili mysterio oriri debet, ideo cum Angelicis choris Agni solemnitate in caelo in perpetuum perfecte & consummate peragentibus corda & voces nostras jungimus, & cum illis jubilamus dicentes: *Dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutem, & divinitatem; & sapientiam & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.*

In serm. de Nativ.

Apo. 5.

Ad jubilum vocatur omni natio.

1.

Psal. 88.

Psal. 48.

Malac. 1.

Potè cum dicitur; *Jubilat omnis terra*, invitantur omnes cujuslibet nationis; conditionis, sexus, ætatis, ad hanc jubilationem; non ergo solum Monachi aut Religiosi, Ecclesiastici aut sacerdotes, non solum cœlibatam profitentem, sed omnes omnino incolæ terræ invitantur, ut sint de illis, de quibus dicit Psaltes: *Beatus populus qui scit jubilationem: Domine in lumine vultus tui ambulabunt; & in nomine tuo exultabunt tota die, quoniam gloria virtutis eorum tu es.* Idem ergo est, *Jubilat Deo omnis terra*, ac si diceret; *Omnes gentes; Omnes qui habitant orbem: Quique terrigenæ, ac filii hominum, simul in unum devotus & pauper, ut alibi dixit idem propheta.* Cum hoc Sacramentum non sit institutum pro aliqua Natione, aut Regno aut Gente particulari, sed pro omnibus qui per Baptismi januam ingrediuntur Ecclesiam, non est hic distinctio Judæi aut Græci, Schyæ aut Barbari, Indi vel Ægyptii, Principis aut plebei, servi aut liberi, divitis aut inopis, masculi aut femine; ideo ad ejus festivitatem meritò invitatur. *Omnis terra.* A Solis ortu usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, & offerretur ac sacrificaretur nomini meo oblatio munda, dicit Dominus. Hæc est oblatio Eucharistici & vivifici panis, quia offertur sacrificiū & sumitur ut Sacramentum. Et quidem id fit in qualibet plaga mundi quantum habet insaniant hostes Christi. Nulla enim pars orbis adeo est infecta hæresi, quin aliqui adhuc tamquam reliquæ & semen sanctum referentur qui sicut de populo Dei, ejusque Deificum panem participent. Velut, notius persecutores hæretici, adhuc in Anglia, Hollandia, Dania, Suevia, Asia, Africa America, hoc Sacramentum ab aliquibus conficitur & sumitur, & modò per illud usque ad Indiam, Japoniam, Sinas, nomina Dei honoratur. Ideo universim in ejus festivitate dicimus: *Jubilat omnis terra*, in mysterio scilicet quod in totius orbis salutem institutum est. Audite hunc jubilum & veritatem resonantem in templis Christianorum omnes Judæi Hæretici, Athei, Infideles & disrupta furditate aperite autem interiorum duri cordis huic veritati, quæ tantam vim habet, ut ab Extremis Europæ usque ad extremas novi orbis oras efficaciter pervolarit, aperite, inquam, aures & oculos voci & luci fidei, & estote participes illius jubili ad quem invitatur omnis terra.

Ulterius invitatur omnis terra ad hunc jubilum, quia in hoc mysterio eminet fructus terræ sublimis, de quo: *In die illa erit germen Domini in magnificientia & gloria, & fructus terræ sublimis, & exultatio in his qui salvati fuerint de Israel.* An non fructus terræ sublimis hic continetur, è terra virginea Christus, quæ aperta sine apertione geminavit Salvatorem juxta desiderium Prophetæ: *Rorate cœli desuper, aperiat terra & germinet Salvatorem?* An non fructus terræ sublimis corpus Christi è pane & fructu terræ Sanguis Christi de genimine vitis? *Educat panem de terra, & vinum latificet cor hominis.* Hic est panis qui de terraeductus cor hominis confirmat. Hoc est vinum quod illud ætificat. Ergo meritò terra ad jubilum advocatur. Hoc est Verbum abbreviatum super terram consummationem continens omnium mysteriorum, de quo Apostelus ad Rom. 9. de quo & propheta *Ilaias c. 10. Consummationem & abbreviationem Dominus faciet in medio omnis terræ.* Si enim Verbum æternum Patris se abbreviavit quodammodo censetur in assumpta carne, jam adhuc magis se abbreviat, dum carnem & divinitatem concludit in Eucharistico Sacramento sub panis specie; dum modico continetur albicante orbe totius Orbis Dominus; dum etiam omnia legis sacrificia abbreviat in unico Mistræ sacrificio, in illo victimas omnes consumimus. Cum ergo omnia hæc facta sint super terram & propter terram; non sine causa dicitur: *Jubilat Deo omnis terra, servite Domino in latitia.* Nec immeritò hic dicimus: *Venite, & videte prodigia quæ posuit super terram; innumera enim continentur prodigia in hoc mysterio, innumeris prodigiis & miraculis illud Dominus voluit probatum in universa terra.* Quia nulla est Provincia aut Regnum, ubi non sit dictum aliquod miraculum in testimonium hujusce mysterii admirabilis, quorum omnium simul meminit et colli debet cum jubilo in hac festivitate & celebritate, illique ideo servendum in laetitia, obsequium omne fer-

2.

Isai. 4.

Isai. 45.

Psal. 103.

ne fer-

ne servitutis offerendo cum omni alacritate & gaudio. Ad haec omnia invitant hymnidici chori, ceteri accenti, flores patris, rami condensi, campanae sonorae thuribula odorifera, & alia exteriora interioris alacritatis & devotionis incitamenta, quae a populis Christianis in hac solemnitate adhibentur plusquam in omnibus aliis, in signum non solum communitatis laetitiae, sed etiam in testimonium perfectae fidei & gratitudinis erga Dominum Jesum Christum hic praesentem.

PARS II. Psalmi.

Secundo dicitur, & iterum repetitur: *Introite in conspectu ejus in exultatione. Scitote quoniam Dominus ipse est Deus.* Populus ejus & oves pasce ejus introite portas ejus in confessione, atria ejus in hymnis confitemini illi. Quid est introire in conspectu ejus, nisi stare tamquam in ejus praesentia, & conspiciere eum hic oculis fidei, licet absconditum sub specie Sacramentali, & dicere cum Elia: *Vivit Dominus, in cuius conspectu sto*, dicere cum Ilaia: *Verè tu es Deus absconditus, Deus Israel Salvator.* Mirabiliter absconditus est hic in Sacramento, sed ab oculis insipientium & infidelium; non est autem absconditus ab oculis eorum qui sunt vere de Israël, verè Fideles. Ipsi enim ideo Israël nuncupantur, hoc est videntes Deum, quia agnoscunt Deum suum & Salvatorem suum hic absconditum, illumque oculis pie contemplationis intuentur & adorant. Conspiciuntur quoque ab eo, quia oculis misericordiae & amoris in ipsos jacit per species Sacramentales, quasi per cancellos, ita ut hic verum sit illud: *En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, propiciens per cancellos.* Nam SS. Patres per parietem intelligunt carnem quam ex nobis assumpsit; appropinquavit enim parieti dum adhuc sit carni: & sicut paries occultat eum qui post parietem est, sic caro occultabat divinitatem. Tamen paries ille habeat fenestras & cancellos quibus aliquo modo poterat videri a nobis, ac si licet multos divinitatis, opera miraculosa, quae manifestabant eum qui post parietem latebat esse Deum verum, ut notat ibidem S. Greg. Sic etiam modò in hoc mysterio Eucharistico tam secundum humanitatem, quam secundum divinitatem latet post parietem specierum Sacramentalium, accidentibus panis vel vini occultantibus divinitatem & carnem, tamen ibi nos respicit per modos subtilis & enarrabiles: & nos quoque eum videmus per cancellos fidei nostrae. Unde quoties intuemur Venerabile Sacramentum, debemus stare in conspectu ejus, & tamquam ab ipso praesenti & prius visi reverentiam ei exhibere, simul aperire oculos fidei & pietatis, quibus recipere modulo eum intuemur. Hoc est ergo quod dicitur: *Introite in conspectu ejus cum exultatione.* Hoc etiam quod additur, *introentes in conspectu ejus; Scitote quoniam ipse est Dominus, ipse est Deus.* Nos autem populus ejus & oves pasce ejus.

Quid est aliud dicere: *Scitote quoniam Dominus*

ipse est Deus, nisi admonere nos certitudinis quam debet fides nostra habere, credendo quod is qui ibi continetur, verè Dominus noster est, verè Deus hostes? Est quidem scientia fidei nostrae obscura, est tamen certissima, quia nititur testimonio primae veritatis, quae nec potest falli nec fallere. *Firmum ergo fundamentum Dei stat*, firmum fundamentum fidei constat ab eo qui est Veritas & Vita pronunciatum: *Hoc est Corpus meum, hic est Sanguis meus*, ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi. Quid consulis, o incredule, carnis oculum? Divinum consule oraculum. Quid consulis corporis sensum? Veritatis asserenti praebe line hestitatione assensum. *Accedet homo ad cor altum, volens divina scrutari, & exaltabitur Deus*, nec quae voluerit scire homo comprehendet, nec factis apprehendet, nisi intellectum captivet in obsequium Christi, in obsequium fidei: *Desererunt servus meos servitio.* Cave ergo murmurare cum Capharnaïtis & retrò abire dicendo: *Quomodo hic potest nobis carnem suam dare ad manducandum?* Sed potius dic cum Propheta: *Dominus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abii.* Immo dic cum Apostolis: *Domine verba vitae aeternae habes, ad quem venimus?* Oculus fidei tibi hic necessarius est, qui omnia penetrat quamlibet abscondita. Ille idem oculus qui ultra parietem humane infirmitatis agnovit Deum absconditum in stabulo; in pabulo, in sepulchro, vitam in morte, summum spiritum in expiratione; orbem hunc clausum modico agnovit Orbis Dominum in mystica consecratione. Et licet oculus corporis videatur adhuc post consecrationem cerere panem, cerere vinum ejusdem coloris, odoris, laporis, sicut antea; oculus tamen fidei illum corrigit, & docet non esse panem, neque vinum, sed corpus Christi Domini ac Dei nostri, haecque accidentia non manere nisi ad mysterium, ad meritum augmentum; & sub illis lateat divinitatem carni unitam in Verbo & vero Filio Dei.

Scitote igitur o Fideles, hic adesse illum qui Dominus vester est, qui Deus vester est. *Ipsè fecit vos, ipse redemit vos, ipse vult sanctificare vos, & tandem glorificare.* Vos populus ejus, ipse Rex vester & Dominus. Vos oves, ipse Pastor qui regit vos, qui ad pascea delictiosa doctrinae & gratiae deducit & ad rivulos ex quibus hauritur aqua refectio- nis ita ut nihil vobis deesse possit ipso regente, ipso ducente, ipso pascente. *Introite ergo portas ejus in confessione; atria ejus in hymnis, & confitemini illi*: hoc est, gratias illi agite; corde & ore confitemini ipsum esse Pastorem vestrum, Regem vestrum Dominum & Deum vestrum vobiscum semper in hoc mysterio praesentem. Agnoscite verum esse quod in Apocalypsi voce caelesti pronunciatum est: *Eccè Tabernaculum Dei cum hominibus, & ipse populus ejus erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus.* An non hoc manifestè agnoscendum est,

Matt. 28.

Psal. 63.

Joan. 6.

Apoc. 21.

Isai. 4.

Isai. 45.

Psal. 103.

Cant. 2.

dum sacratissimum tabernaculum in medio nostri cernitur (corpus scilicet eius in quo divinitas habitat) illudque tabernaculis nostris vult adornari, ut in illis possit adorari? Ibi Emmanuel, hoc est, *Nobiscum Deus*, & nobis specialiter Deus. Utinam & nos specialiter simus populus eius, speciali subjectione, devotione, servitute, obsequio, adoratione! Non enim taliter fecit omni nationi, & mysteria suae benevolentiae specialia symbola non manifestavit eis. Nec enim est alia natio tam grandis ac natio Christiana, quae habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest nobis. Nam in nobis manet, & nos in eo per admirabilem unionem & communicationem. Inter nos usque in finem saeculi in hoc Sacramento agit, nullam nostri habens indigentiam, sed solum ut suam nobis demonstrat admirabilem charitatem & bonitatem. nostramque reciprocè excitet (spem & amorem); hinc unusquisque nostrum coram eo potest dicere: *Eccc Deus meus, fiducialiter agam, Et non timebo, quia fortitudo est laus mea Dominus, Et factus est mihi in saluam.* Exultet ergo Fidelium cœtus, jubilet, & gratias agat tamquam populus Domini, tamquam grex pascuæ eius, introeat portas eius in confessione, atria in hymnis; imò intret usque in sancta sanctorum devotionis sanctissimæ affectibus tamquam sacris pedibus; nec enim jam sicut olim ullus excluditur, quandoquidem omnibus inelametur: *Exulta Et lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israel.* Magnus utique in medio tui, ò Ecclesia fidelis, quæ habitatio Sion ob contemplationem nominaris! Magnus in medio tui sanctus Israel, is qui in se sanctus est, qui à se sanctus est, qui Sanctificator est, qui Principium est & Fons omnis sanctificationis. Ipse longè sublimis in medio tui est, quam fuerit in medio Synagogæ, in medio aarcti qui populi Israel, ideoque strictius ad gratiarum actionem & recognitionem obligaris.

Psalm. 12.

Psalm. 12.

PARS III.
Psalm. 12.

Psalm. 47.

Psalm. 28.

centia. Magnus ibidem in sapientia, quia admirabili adinventione sapientia eius fit, ut in finem usque saeculi nobiscum maneat secundum humanitatem sub speciebus sacramentalibus, & nihilominus secundum eandem apud Patrem sit per præsentiam visibilem. Magnus in bonitate & charitate, quia cum ad bonitatem spectet sese diffundere & communicare, non potuit altiores arctiores modo id facere. Magnus in liberalitate, quia omne datum optimum & omne donum perfectum hic gratis offert oilibet volenti accedere; & tamquam fontem haurire de se aquam vitæ, exuberantiam Spiritus & gratiæ. Magnus denique in iustitia, quia iustissimè ordinavit ut eadem via homini restitueretur vita, qua venenum mortis propinatum fuerat. Percibum homo petierat, per cibum homo vitam recipit. Per escam Satan vicit hominem, per escam hanc Sacramentalem vincitur, & omne damnum reparaturat eius confusionem. De prima esca dicitur: *In quacunq; die comedis, morte morieris.* De secunda esca dicitur: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Sic cibo mortis vitæ opponitur alimonia.

Gen. 22. Ioan. 6.

Multiformis proditorie ars ut artem falleret, Et mediam ferret inde hostis unie laerat.
Magnus in civitate nostra in monte sancto eius, in Ecclesia ab ipso sanctificata & electa: *Dote ei magnificentiæ, quia eius perfectia sunt opera, Et omnes via eius iudicia.* Laudate eius sanctitatem, potentiam, sapientiam, charitatem, bonitatem, munificentiam, iustitiam: quia omnes istæ perfectiones & infinitæ aliz eminent in huius Sacramenti institutione, quæ incepit in monte sancto Sion, & perennabit in monte Sion mystico per æternum illum figurato. Lauda ergo Sion Salvatorem, lauda Ducem & Pastorem in hymnis & canticis. Quantum potes tantum aude, quia major omni laude nec laudare sufficis. Dicit rectè Psalter Domino: *Secundum nomen tuum sic Et laus tua.* Cum ergo ut jam diximus multiplex sit nomen Domini, prout in hoc Sacramento nobiscum se gerit, etiam à nobis laus multiplex debet reddi. Attende multiplex eius nomen. Ipse hic noster est Salvator & Redemptor; redemptionis applicans pretium & vitæ remedium. Ipse est Sacerdos & Sacrificium, scriptum hic mysticè ut Agnum immolans in finem saeculi. Ipse est Dux & Pastor, nos tamquam oves suo pascens: cruores suâ nutriens divinitate. Ipse est Sanctificator & Protector, sui nos hic sanctificans sanguinis asperusione, & in protectionem suscipiens sub umbra sua & regimine. Ipse est Sponsus & amator nos sibi hic maritans admirabili conjunctione & amore. Ipse est Glorificator, optans nos ad gloria perducere, & participes facere æternæ coronæ. O quot ritibus & nominibus debemus gratias & laudes. ejus toto cordis affectu deantar! Omnia hæc nomina, omnes hi rituli, nomina sunt & rituli misteriorum.

fericordiae, indicantque causas varias strictissimae erga eum obligationis. Nomina sunt suavitatis & dulcedinis, quam exhibuit per bonitatem suam, & in aeternum exhibebit, ut merito dixerit Propheta: *Laudate nomen ejus, quoniam suavis est Dominus; in aeternum misericordiae ejus.* Suavis utique in hoc Sacramento, in quo dulcedo & suavitas veluti in suo fonte potatur, ita ut fidelibus jure hic inlameretur; *Gustate & videte quam suavis est Dominus.* Manna hic ministratur habens omne delectamentum & omnem saporem suavitatis. Favus cum melle porrigitur; juxta suavissima illa asponi verba ad hoc Sacramentum invitantis: *Comedi favum cum melle meo.* Quid est favius cum melle, nisi caro Christi cum ejus divinitate? An non favius Corpus virginem Christi, quod efformavit MARIAM tamquam apic purissima & floribus sanguinis sui purissimi, ut illius suavitate reficerentur cuncti credentes usque in finem saeculi? Habet favius iste cellulas melle refertas, quia viscera Domini Jesu misericordiae affluunt, nec desunt foramina per quae effluant. Cellae sunt mellea vulnera ejus plena pietate, dulcedine, charitate; per has cellulas gustare licet, quam sit melleus, quam deliciosus & suavis Dominus Deus noster, & id maxime in hoc Sacramento. Per has etiam cellulas licet hic considerare, quanta sit ejus misericordiae, quae etiam permanet nobiscum in aeternum. Hic memoriam abundantiae suavitatis ejus eructat cor piam, eructant labia sacra animae; memoriam quoque perennis misericordiae ejus, quia *Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus, dum escam hanc dedit timentibus se.* Laudent ergo in hoc festivo die omnes fideles nomen ejus, accedant, gustent, agnoscant quoniam suavis est Dominus, & in aeternum misericordiae ejus.

Postremo addit Propheta noster: *Vigite in generatione & generationem veritas ejus.* Nempe veritas quae afferuit nobiscum verè esse in hoc Sacramento dando carnem suam & sanguinem, de generatione transit in generationem: & à mille jam & sexcentis annis sic creditur omnis generatio sancta, coluit, adoravit, manducavit. Hæc veritas à Domino pronuntiata, ab Apostolis tradita, à Martyribus sanguine confirmata, à Doctoribus Ecclesiae elucidata, miraculis innumeris sigillata & comprobata, transiit de ore in os, de animo in animum, de fide in fidem; de fide docentis in fidem audientis, de fide Ecclesiae in fidem filiorum ejus, qui sunt generatio sancta, ita ut hic verum sit illud Domini: *Spiritus meus qui est in te, & verba mea, quae posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, dicit Dominus annos & usque in sempiternum.* Hoc fœdus meum cum eis dicit Dominus.

Sola ergo generatio incredula, quae non direxit cor suum, & non est crederet cum Deo spiritus ejus, generatio prava & exasperans huic obicitur. *Veritati*

Hæc est generatio hæresim sectans cum pertinacia, ideoque in errores varios abiens, quia non audit Ecclesiam quæ est *Columna & firmamentum veritatis*; Interpretæque fidei verborum ipsius sui & promissionis ejus. Hæc est generatio illa de qua verum est, quod dicit Sapiens: *Generatio quæ Patri suo maledicit, & quæ Matri suæ non benedicit.* Generatio quæ sibi munda videtur, & non est tota à foribus suis. Generatio cujus excessi sunt oculi, & palpebra ejus in alta surrecta. Generatio quæ pro dentibus gladios habet, & commandat molaribus suis, ut comedat inopes de terra, & pauperes ex hominibus. Singula enim ista nostris conveniunt hæreticis. Ipsi Patri suo maledicunt, Deo scilicet Christoque, auctorem eum peccari dum faciunt; & Matri suæ non benediciunt, quia Ecclesie Matris vocem non audiunt. Ipsi sunt generatio quæ videtur sibi munda, quia per externam quandam & imputativam justitiam & per specialem fiduciam mundari se putant & justificari; sed quia inanis est hæc justitia & fiducia, manent in foribus suis illoti & immundi. Ipsi sunt generatio cujus excessi sunt oculi, quia in ipsis superbia omnis hæresis mater est, & illa semper ascendit, ita ut se erigat contra Deum & Ecclesiam ejusque doctrinam & sacramenta. Ipsi dentibus pro dentibus gladios habent, & commendant molaribus suis, quia gladio linguæ omnia lacra conscindunt: & comedunt inopes & pauperes de terra, dum audientium animos simplicisque fideles veneno suo inficiunt, & quasi deglutientes in infernum absorbent. Sed quicquid moliantur & occident, quantumlibet ut cantes rabiosi oblatrent, riantur, mordeant hanc veritatem Evangelicam, non deficiet unquam illa. De generatione in generationem transibit hæc veritas: & inveniuntur semper aliqui qui verbis & scriptis, lingua & calamo, in morte & sanguine eam confirmant & obfirmant; etiam tempore Antichristi, cujus hi Pseudo-Christiani Præcursores sunt & Metatores, ut loquitur S. Cyprianus; quia *Veritas Domini manet in aeternum.*

Concludamus igitur & dicamus: Excita Domine Jesu Christe per gratiam tuam corda fidelium, sicut ut in hac die solemnitate tua coram te jubilent in universa terra, & serviant tibi in læticia, in recordatione cor beneficiorum à te mediante hoc Sacramento perceptorum. Introceat in conspectu tuo in exultatione, quia tu es fortitudo, spes, & gloria eorum. Sciant te Dominam suam & Deum suum, & ut talem adorent; quia tu Creator es, qui fecisti eos cum non essent; Tu Redemptor & Salvator es, qui redemisti eos cum venditi essent, revocasti ad salutem cum perissent; Tu Pastor, & Dux, ipsi populus tuus & oves pascuæ, quia errantes reduxisti, & tua divinitate tuaque substantiâ pascere dignaris; Tu Glorificatores, ad æternitatis beatitudinem eos dirigere viridantia pascua pascuas. Fac igitur ut modo atria tua ingrediantur in hymnis, & confiteantur tibi per humilem gratiarum actionem.

PRO. 30.

Gen. 22.

Joan. 6.

Mat. 23.

Psalm. 110.

Psalm. 47.

Mat. 30.

Psalm. 77.

Laudent nomen tuum, & ex precordiis sonent præconia, agnoscentes quia usua vis est suavis misericordia tua, in æternum permanens super eos qui nunquam deleverunt veritatem quam perennare voluit de generatione in generationem, donec eam plenius sine volo contemplemur, quando mysticis symbolis ablatis faciem tuam nobis revelabis, & in illa limpide mysteria nobis jam abscondita agnosceremus.

THEMATATA PER OCTAVAM VENERAB. SACRAMENTI.

Verè tu es Deus absconditus, Deus Israel Salvator. Iaiæ. 45.

Explicatur in Candelabro Mystico, Tract 4. Lect 1. Memoriam fecit mirabilia suorum misericors & misericors Dominus Plal. 110.

Explicatur ibidem fusc Læctione secundâ, item Læctione quartâ.

Eccè positus est hic in ruinam, & in resurrectionem multorum in Israel, & in signum cui contradicetur. Luc. 2.

Explicatur de hoc Sacramento, & de præsentia reali Christi; cui hic contradicunt hæretici. Vide Læctionem tertiam ibidem.

Electo genua ad Patrem, ut possitis comprehendere quæ sit longitudo & latitudo, sublimitas & profunditas. Ephel. 3.

Explicatur id de dimensionibus amoris divini, & quæ in hoc elucet Sacramento, Læctione 4.

Constituite diem solemnem in condensis usque ad cornu altaris, & dicitur Deus meus es tu, & confitebor tibi, Deus meus es tu, & exaltabo te. Plal. 117.

Explicatur hoc de eodem Sacramento, Læctione 6. Propositione 2. ubi multa de institutione huius Festi.

Quod bonum ejus, & quod pulchrum ejus, nisi frumentum electorum, & vinum germinans Virgines. Zach. 9.

Explicatur de hoc Sacramento Læctione 8. per totam, cum exhortatione ad juveas & virgines.

Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat. I. Cor. 11.

Explicatur Lect. 9. ubi fusc de dispositione requisita ad hoc Sacramento.

Eccè panis Angelorum factus est cibis viatorum, verè panis filiorum non mittendus canibus. S. Thomas in officio.

Explicatur per totam Læctionem decimam copiosè & moraliter.

TRACTATUS III. DE DOMINICIS POST PENTECOSTEN.

LECT. II. DOMINICA II. POST PENTECOSTEN. tripartita.

Homo quidam fecit cenam magnam, & vocavit multos, &c. Luc. 14.

PARS I.
De qualitate cœnæ & patrum familias in vitante. 3. Reg. 3.

HE multis convivis mentio fit in facris litteris, quæ infelicem sortita fuere exitum, multisque attulerunt exitum. Quid infeliciter convivio Absalonis? In illo remulenti Amnon interemptus est, filius Regis, frater Absalonis: sicque fœdavit frater impius fraterno sanguine convivium suum quasi Regium, non sine acerbo luctu Parentis, ac eorum qui fuerant invitati de comitatu Regio, quos fugâ sibi oportuit consulere. O funestum convivium! De Absalone illud dicere possumus:

Fasidit vinum, quia jam sicut ipse crurem:

Tam bibit hunc aridè, quam bibit ante merum.

Quid infeliciter iterum convivio Balthazaris? in illo manus cœlestis in pariete regio funestum exarat

decretum: *Mane, Tece, Phares;* quod interpretatur Dan. 5. *Daniel: Numeravit Deus regnum tuum & completit illud: Appensus es in statera, inventus es minus habens. Divisum est regnum tuum, & datum Medis & Persis.* Eademque nocte Rex interfectus est, & successit in regnum Darius Medus. O funestum convivium!

Quid magnificentius convivio Assueri? Ad illud invitatus est omnis populus, à maximo usque ad minimum, septemque diebus præparatum fuit in vestibulo horti & nemoris, quod regio cultu & manu confutum erat. Verum quam infelix illius exitus, dum ibi Vasthi Regina, pulchra valde, à Regem & furore successu ignominiosè repudiata est? Similiter convivium quod Esther eidem Regi, & ejus primo Principi Aman præpararat festivum erat, deliciis & jucunditate referentem; sed infelix illius fuit exitus, dum ab illo Aman rapitur & erigitur in patibulum corvis futurus pabulum. O funestum convivium! Sic & de aliis multis conviviis notum est.

Feliciter his convivium illud & cœna magna de qua